

taretur in nomine Verbi talis respectus. Secundum hoc ergo neganda esset secunda propositio assumpta in argumento. Et cum probatur per Augustinum 83. *quest. 9. 62.* dici potest, quod pro tanto melior est transitio huius, quod est, *legos*, in hoc, quod est Verbum, quam in hoc, quod est ratio: quia hoc non est ratio nec respectum originis proprium, nec illum consequenter appropriatum; qui est ad creaturam, ita imperat, sicut hoc nomen *Verbum*; quare Verbum, ut Verbum, potest comparari per intellectum ad quodcumque, & per consequens habere appropriatam relationem rationis. Quod vero ait, *ut significatur ad Patrem respectu*, hoc debet intelligi de eo, quod primo, & principaliter significatur: quod autem addit *et ea que facta sunt*, ibi debet intelligi significare, pro commutante: Ad secundum potest dici, quod necessarium a se absque omni repugnantia, quantum ex parte sui, potest esse sine esse reali cuiuscumque non necessarii a se: quia non est contradictio, quantum est ex parte prioris absoluti, quod ipsum sit sine posteriori: tamen illud necessarium non potest esse sine esse cognito cuiuscumque alterius: quia esse eius cognitio requirit cognitionem alterius: & per consequens alterum in esse cognito: & consimiliter est de esse possibili. Non igitur persone divine commeteret aliquid reale potest, nisi illud sit necessarium a se, hoc est incausatum: (quocumque autem includitur in proprietate persone, competit persone ut aliquid reale) potest tamen persone divine competere aliquid cognoscere, vel aliquid posse: licet illud non sit necessarium a se, sicut nec terminus. Alio potest dici, quod Deus est necessario intelligens creaturam, & causatus creaturam, quod utrumque ibidem formaliter dicitur necessarium a se, prout a se excludit causam: sed non aliquid in esse reali: sed in aliquo esse dimittit: quocumque autem includitur in proprietate persone, sic est necessarium a se, quod est in esse reali: nunc autem necessarium a se non necessario coexistit aliquid aliud in esse reali, licet coexistat aliquid aliud in esse cognito, vel esse dimittit. Tertia modo potest dici, quod alio modo est necessarium illud, quod necessario requiritur: hoc five preexistat, five coexistat, ad esse necessarii: alio modo est necessarium illud, quod ad esse necessarii necessario consequitur.

Ex dictis de causalitate effectiva prout solutio questionis de causalitate exemplari, & finali: quia cum causa exemplari sit aliqua ratio formalis, sicut causa efficiens aliqua ratione formalis efficientis, sequitur ex consimili ratione, quod nulla istarum causalitatum potest esse propria, nisi ratio formalis causandi, sit propria: non ergo potest alicui persone esse propria ratio exemplandi, five finiendi, sicut nec formalis ratio agendi. Hoc potest probari hic sicut prius probatum est de causa effectiva: sed de probationibus prius positis videtur ad propositum videtur illa ultima; quia ratio formalis terminandi dependetiam causari ad causam in quoquoque genere cause, de quo est hic sermo; & est aliqua perfectio, & loquendo de causa prima in quoquoque illorum generum est aliqua perfectio simpliciter: si ergo quocumque perfectio simpliciter eadem est in tribus sequitur quod quocumque causalitas in quoquoque generum illorum sit communis, Ad

Ad argumentum in oppositum. Ad minorem dico, quod quilibet persona sicut est creatrix, sic est artifex, & cum sit simplex, in qua non differre habens, & illud quod habetur: qualibet est ars, & ars æque particularis, & æque actualis, sicut patet respondendo ad objectiones in primo articulo: tamen appropriatæ Verbum dicitur, ac sicut sapientia, five notitia, pro tanto, quia ex modo fuit processiones competere sibi, quod sit notitia actualis procedens de memoria paterna, delectans omne intelligibile, quod in memoria illa continetur. Hoc patet per Augustinum 7. *Trin. c. 7. Ita dicitur Filius sapientia Patris quædam modum dicitur lumen Patris, & qualiter hoc sit, statim subdit id est, quem, admodum tamen de lumine, & utrumque idem lumen: sic intelligitur sapientia de sapientia, & utraque una sapientia: Consimiliter dico ars de arte, & utraque una ars. Ad aliud, quod additur in minore de idets, patet prius in response ad primam objectionem in primo articulo: quia idem sunt communes eulibet persone: licet appropriatur Verbo propter modum proprium emanationis ejus: quia procedit ut notitia actualis declarativa omnis objecti: quod quasi habitualiter continetur in memoria paterna.*

QUÆSTIO IX.

Utrum Deus possit facere Angelum informare materiam?

Consequenter queritur de omnipotentia in comparatione ad objectum, quod respicit, & sunt tres questiones. Prima quaerit de omnipotentia, ut respicit substantiam immaterialem, & est ista: *Utrum Deus possit facere Angelum informare materiam?* Secunda quaerit de omnipotentia, ut respicit formam accidentalem, sed habentem esse modo supernaturali, & est ista: *Utrum Deus possit species in Eucharistia convertere in aliquid præexistens?* Tertia est de omnipotentia, prout respicit formam accidentalem habentem esse modo naturali, & est hæc: *Utrum Deus possit facere quod manente corpore, & loco, corpus non habeat ubi, five esse in loco?* Ad primam questionem, arguitur quod sic. Deus potest facere formam materialem esse in materia: ergo & formam immaterialem esse in materia, & per consequens Angelum esse in materia, & informare materiam. Antecedens probatur sic: quia Deus facit accidens materiale sine subiecto in Sacramento Altaris. Consequentia probatur: quia non magis videtur repugnare formæ immateriali esse in materia, quam formæ materiali esse in materiali. Contra, si Angelus informaret materiam, aut daret ei actum simpliciter, five substantialiter, aut actum secundum quid, five accidentalem. Non primo modo, quia cum sit per se subsistens, non potest facere per se unum cum alio; actus autem substantialis facit per se unum cum illo, quod informat. Nec secundo modo, quia secundum Aristotelem primo Physicorum, *quod vere est, nulli accidit* Angelus per id, quod vere est, id est substantia; ergo, &c.

Hic sunt tria videnda. Primo intellectus questionis exponatur. Secundo solutio ejus, prout possit esse licet, declaratur. Tercio aliquid

qua dubia dissolvantur. De primo breviter. Hic non queritur, si Angelus habeat materiam partem sui, quia tunc Angelus non informaret materiam, sed forma, quae esset altera pars ejus informaret eam, sicut ignis non informat materiam, sed forma, quae est altera pars ejus. Nec queritur, utrum Angelus possit informare materiam, hoc est, effective transmutare materiam ad formam, & hoc virtute Dei, licet forte virtute sui non possit, ut sic Deus faciat Angelum effective informare materiam, sicut secundum aliquos, facit corpus effective agere in spiritum. Sed queritur de informatione formalis, an scilicet Deus possit facere Angelum esse formam informantem.

De secundo conclusio negativa est tenenda, & ad hoc possent poni duae rationes: quarum prima sumitur ex medio communi; secunda ex medio magis proprio.

Aldetur postmodum rationes, inquirendo de eis, si concludant. Prima ratio est ista, illud quod est simpliciter per se subsistens, non potest esse forma materiae; & Angelus est hujusmodi. ergo, &c. Major declaratur: ens per se potest intelligi tripliciter: Uno modo intelligitur ens per se solitarie: prout accipitur primo Posteriorum in tertio modo per se, hoc modo accidens potest esse ens per se, quando non est in subiecto: Secundo modo dicitur ens per se prout distinguitur contra ens in alio, & sic per se ens est idem, quod non inherens actualiter, nec aptitudinaliter, & hoc modo quatenusque substantia non tantum composita, sed etiam materia, & forma est ens per se, quia forma substantialis, licet iuste materiae informantis, non tamen inheret, quia inherere dicitur non per se informantis quia inherens nec est actus simpliciter, sed actus secundum quid; nec cum illo, cui inheret facit per se unum, opposita conveniunt ei quod per se informat. Tertio modo ens per se dicitur illud, quod habet actualitatem ultimam, ita quod non est per se ordinabile ad aliquem actum simpliciter, ultra istum quem habet, qui quidem actus ultior potest esse actus ejus per se, hoc vel primo, vel participative: quod hoc modo est per se ens commune dicitur suppositum, & in natura intellectuali dicitur persona hoc modo intelligitur maior de ente per se, illud solum dicitur proprie subsistere in Philosophis loquitur secundo de Anima, dicens, quod materia est potentia hoc aliquid, species autem, secundum quam aliquid dicitur hoc aliquid, tertium, quod est ex ipsis, quod simpliciter est hoc aliquid, scilicet per se subsistens habet a qualitate ultimam, non ordinabilem per se ad aliquem actum ultiorum. Major sic intellecta probatur: quia forma substantialis per se ordinatur ad esse totius illud autem esse est actus simpliciter, & positi quidem per se primo sed forma participativa quia pars dicitur esse per se, per accidens, hoc est per se participative, totum autem primo: quod igitur est per se subsistens, nec potest ordinari ad aliquod esse per se solum non potest esse per se forma. Probatio minoris: Angelus est perfectus in specie perfectionis, quoniam sit aliqua species substantialis materialis, ordo enim specierum est, ut ordo numerorum &c. Meta, nunc autem aliqua substantia materialis est ita in actu ultimo, quod est per se ordinabilis ad aliquem actum ultiorum, alioquin potest esse processus in infinitum in sub-

substantiis materialibus, ut quilibet potest esse pars alterius: ergo multo magis Angelus est per se subsistens, secundum intellectum praedictum.

Hac ratio procedit ex modo communi: quia medium illud, quod est per se subsistens aequo concludit propositum de igne, sicut de Angelo imo de quocunque; quod est complete in aliqua specie substantiae. Hinc etiam patet, quod non univale non est differentia distinguens Angelum ab anima: quia est commune Angelo, & ipsi. Hinc etiam patet quare anima separata non est persona: licet enim non sit nata inherere; & ideo sit ens per se secundo modo praedicto, licet etiam possit esse ens per se primo modo, id est, solitarie; non tantum per virtutem causae extrinsecae, sicut potest accidens, vel forma materialis; sed virtute naturae suae sibi deservit, & hoc quia non necessario dependet a materia in proprio suo esse: tamen non potest esse ens per se tertio modo praedicto, & solum illud, quod est sic per se, dicitur suppositum; in natura autem intellectuali dicitur per se, & sic est persona incommunicabilis: quia sibi repugnat communicari, non tantum ut universale, singularibus, sed ut forma materiae actianda: per ipsam.

Secunda ratio ad propositum est haec. Quidquid potest esse forma substantialis hoc sibi competit immediate per essentiam suam, scilicet posse dare actum simpliciter ipsi materiae, quia s. Metaph. patet, quod non est alia ratio, quare hoc potest facere per se unum cum materia: nisi quia hoc est per se actus, & illud per se potentia, & huius non est alia ratio ultior: nisi propria ratio huius, & illius; ergo cui repugnat esse actum materiae, hoc praesens repugnat sibi per rationem propriam. Consequentia ista probatur: quia majori perfectioni attestatur, quod alicui repugnat esse formam materiae: quam quod sibi conveniat: si ergo non potest hoc sibi convenire nisi per suam propriam rationem, sequitur, quod cui repugnat, maxime repugnat per rationem propriam formalem ipsius. Si igitur ratio propria qualitatia Angeli esset nota: per illam propter quid potest offendi, quod sibi repugnat informare materiam. Ista ratio, licet offendet, quod medium esset proprium ad conclusionem, si ipsa esset nota, tamen non offendet conclusionem esse veram: unde negans eam, diceret, quod non repugnat huic informari, nec essentia sua propria est ratio per se repugnantia. Ideo ulterius confirmatur ratio sic: cuilibet actui simpliciter, per rationem propriam, vel convenit aptitudo ad per se informantem, vel repugnat informari; de essentia Angeli non est dari primum, ergo secundum; & tunc ultra, ut arguitur est, ipsa essentia est propria ratio repugnantia. Probatio minoris, aptitudo non est sine actualitate, quin sit imperfectio aliqua. Tertia ratio potest poni talis: ordo perfectionis in formis videtur esse per recessum eorum a materia, sicut actus praedictor plus recedit a potentia; sed anima intellectiva tantum recedit a materia, quod natura suae relictio, potest habere esse suum proprium sine ea; ergo Angelus, qui est perfectior quocunque anima intellectiva, plus recedit a materia, sed non videtur, quod plus possit recedere, nisi sibi repugnet in se materiae. Ista ratio non videtur multum probare: quia multiplex datur excellen-

via actus ad actum alia, quam ista, sic excedere a materia: imo anima intellectiva, licet possit esse sine materia; tamen ita perfecte potest uniri materiæ, sicut aliqua forma inferior; ita diceretur, quod anima potest quidem esse sine materia, etiam perfectiori modo, quam anima intellectiva, sed tamen potest esse in materia: quia licet dependere a materia licet imperfectionis, non tamen est evidens, quod posse communicare aequalitatem suam materiæ sic imperfectionis, & præcipue, quando talis, communicatio potest esse sine dependentia, sicut præcipue in proposito. Quarta ratio videtur sumi, secundum aliquos, ex operatione Angelii, quæ est intelligere, & hoc sic; intelligere est operatio immaterialis; ergo intellectus est potentia immaterialis; & ulterius, ergo natura intellectualis est potentia immaterialis. Prima consequentia probatur per hoc, quod operatio non est magis abstracta a materia, quam potentia, cujus est operatio; operatio enim inest operanti secundum potentiam propriam, vel secundum rationem proximam operandi; & per consequens, si potentia sit materialis, illa operatio non est immaterialis. Secunda consequentia probatur, quia potentia non excedit substantiam, & videtur ista consequentia præcipue tenere de natura illa, quæ est inere intellectualis cujuscumodi est natura Angelica; non sic manifeste tenet de natura, quæ est diminute intellectualis; & cum hoc sensitiva, quantum ad aliquam potentiam: sicut est anima nostra; quia illa dependet a materia in operando, saltem aliqua operatione, sed natura vere intellectualis nullo modo dependet a materia in operando, nec per consequens in essendo. Videtur etiam consequentia a primo ad ultimum confirmari per commentum propositionis penultima de Causis, ubi habetur. *Impossibile nanque est, ut sit res, cujus substantia causat sub tempore, & ejus actus in hoc æternitate, sic enim ejus actus melior esset ipsius substantia, hoc est impossibile.* Primum antecedens probatur ex objecto: quia ab objecto actus quilibet recipit speciem, & perfectionem: non autem objectum intellectus, inquantum hujuscumodi, a materia abstrahitur: quia forme in materia sunt individuales, quas non apprehendit, secundum quod hujuscumodi. Si huic rationi inlitteretur, quia simili ratione posset concludi per operationem, & ulterius per potentiam, quod anima intellectiva esset immaterialis, & tamen conclusio est falsa, hoc est, quod non est perfectio materiæ, licet secundum aliquos vera sit de immateriali, hoc est, non composita ex materia, & forma. Diceretur, quod bene potentia intellectiva est immaterialis, & etiam anima hoc modo est immaterialis; quia non est inmersa materiæ, nec a materia totaliter apprehensa, & hoc declaratur, quia quanto forma est nobilior, tanto magis dominatur materiæ corporali, & minus ei conjungitur, & magis eam sua virtute corporali, & minus ei ultima est in nobilitate formatum, unde in tantum sua virtute excedit materiam corporalem, quod habet aliquam operationem, & virtutem, in qua nullo modo communicat cum materia corporali, & hæc virtus dicitur intellectus. Contra istud, homo non est homo secundum animam, sive per animam, nisi secundum quod anima informat materiam, ergo nec operatur operatione propria hominis.

secundum animam, nisi ut anima informet materiam: ergo vel non intelligit secundum animam, ut secundum formam, quæ sit principium hujus operationis, vel intelligit secundum animam, ut informet materiam. Prima propositio probatur, quia compositum non est illud, quod est, nisi ex partibus, & hoc non ut divinis, sed ut unitis, ut patet ex 7. *Metaph.* respectu hujus syllabe, ab, de a & b. & ita universaliter de partibus, & toto, nec solum est hoc verum de partibus materialibus, quas vocat ibi Philosophus elementa, sed etiam de partibus essentialibus, quæ sunt materia, & forma: compositum enim ex hoc unum est, quia hoc est potentia, & illud actus, sicut valet 7. *Metaph.* hoc est, quia una pars, quæ est potentialis informatur, & alia quæ est actus informat ipsam. Item secundo contra idem: anima secundum supremum gradum perfectionis suæ essentialis informat materiam, sed intelligere non potest competere sibi secundum aliquam gradum superiorem quam sit supremis: non ergo competit sibi ut excedat materiam: intelligendo per excedere non informare. Prima patet, quia aliquis homo non est supremum eius corporale, nec per consequens proximum Angello in ordine specierum, quia non esset actus formaliter per illud, quod est supremum in anima intellectiva, quæ est proxima forma Angello. De ista quarta ratione videndum est primo de antecedente. Illud autem antecedens, scilicet quod intellectus est operatio immaterialis, potest intelligi tripliciter. Uno modo per oppositum ad operationes sensitivas, quæ dicuntur organice, quia exercentur per organa determinata, & sic materialis, quia requirunt determinatam partem corporis determinate complexionatam, & per oppositum intellectus est operatio non organica: non enim per aliquam partem corporis determinatam exercentur, & hoc modo intellectus dicitur esse nullius partis corporis actus, intelligendo, sicut ut in nulla parte, vel per nullam partem proprie exercent operationem suam, sicut potentia sensitiva. Sed ex isto intellectu antecedens non videtur sequi immaterialitas forme. Forma enim pure materialis, dum tamen sit uniformis in toto, & in qualibet parte, non dicitur operari per organum, sicut ignis non dicitur operari per organum, & Commentator 7. *Metaph.* super illud: *ergo sicut dictum est, virtutes illæ assimilantur intellectui in hoc, quod non agunt per organum,* & loquitur de virtutibus, quæ sunt in feminibus: & paulo post, *virtutes, quæ sunt in corporibus animalium agunt per instrumenta determinata & membra propria.* Virtus autem formativa non agit per membrum proprium, & ratio hujus est, quia illa sola forma dicitur in agendo potest esse principium diffinitionis actionum, quæ tamen non possunt elici, nisi mediantibus partibus dissimilibus; & ideo requiritur, quod perfectibile a tali forma habeat partes dissimiles, per quas operationes illæ organice exercentur, & talis forma est proprie sola anima, quæ propter sui perfectionem, ultra formas inferiores potest esse principium plurium operationum per ipsam convenientium suo toti, & ideo requirit pro suo perfectibile ad quanto corpus habens partes majoris dissimilitudinis, quæ conveniunt pluribus operationibus dissimilibus, quarum potest esse principium.

Imo ex isto intellecta antecedentis videtur posse argui, quod intellectus est operatio aequae materialis, sicut visio: quia visio potest exerceri per partem materialem determinatam: intellectus autem non per aliquam partem, sed est totius primo: non enim manus intelligit, sed homo: sed si anima non ut perficiens totum possit esse principium intelligendi: ergo ipsa ut perficiens quancunque partem aequae potest esse principium intelligendi: sicut ipsa *a* ut perficiens totum, & tunc ipsa potest in ea digitum intelligere, sicut homo, quia ita digitus esset in actu per formam, ut est principium intelligendi. Si ergo totum est aequae materiale, sicut pars, ut magis sequitur, quod ipsa operatio qua non competit forma nisi ut est in toto: ut aequae materialis, sicut illa, qua sibi competit ut est in parte. Responso ad hoc, operatio qua competit forma, ut est quomodo in illimitata perfectio, si communicetur materiae, vel toti, communicatur ei, quod est in actu per formam sic illimitatam: tale est totum, & non aliqua pars eius, respectu animae intellectiva, cui, ut sic illimitata est, competit intellectus.

Alio modo posset intelligi antecedens, quod intellectus est immaterialis terminative, hoc est, reedit in obiectum abstractum a materia: & in hoc intellectu videtur antecedens probatum fuisse per immaterialitatem obiecti: sed ista probatio non concludit immaterialitatem simpliciter, etiam terminative, sive obiective; quia secundum omnes quiditas rei materialis potest esse per se obiectum intellectus nostri, sed tantummodo, si requiritur in obiecto immaterialitas, hoc est, abstractio a materia individuali, & ex hoc sequitur, quod operatio sit immaterialis terminative, hoc est, indifferens ad obiecta singularia materialia, & tunc ad habendum conclusionem intentam, oportet probare, quod operatio, quae respicit universalem partem obiecti, non possit aliquo modo communicari materiae. Tertius intellectus antecedentis est iste: intellectus non est primo alicujus materialis tanquam proximi receptivi, sed ejus receptivum proximum, & proprium est forma, non illa totius, quae est quilibet, sicut est humanitas, sed illa, quae est simplex, & altera pars compositi, quae licet autem operatio sensitiva est primo compositi ex materia, & forma, sicut proprii receptivi, sicut patet in principio de sensu, & sensato: non enim ipsa anima est immediate receptiva visionis, sed ipsum organum, quod est compositum ex anima, & determinata parte corporis est proxima ratio recipiendi visionem, nec est anima, nec aliquid animae, nec illa forma mixtionis, quae est in determinata parte corporis, sed forma totius organi eo modo, quo humanitas est forma totius hominis, est proxima ratio recipiendi visionem. Ex hoc patet, quod si organum dicatur illa pars totius animalis, in qua tanquam in proximo receptivo, recipitur sensitiva, organum dicatur esse aliquid compositum ex anima, ut est principium talis operationis, & ex parte corporis est mixta, & tunc patet, quare oculus creatus non est oculus, nisi secundum quid: quia non est nisi altera pars compositi, quod utrumque esset dicitur oculus careat alia parte, quae complete oculus est oculus. Ex hoc etiam patet potest, quod si potentia dicatur illud, quod est ratio proxima recipiendi actum,

poten-

potentia viviva non erit aliquid praecise animae, sed vel erit forma totalis ipsius organi, vel aliquid consequens illam formam. Patet etiam, quare anima separata non potest sentire, quia non habet receptivum sensationis, quod est organum, nec formalem rationem recipiendi, quae est forma totalis ipsius organi. Per oppositum est de intellectu, quia receptivum ejus proximum, & proxima ratio formalis recipiendi eam est anima, vel aliquid ex parte animae praecise, non includendo aliquam materiam; & propter hoc potest ipsa competere animae separatae, quia ibi manet proximum ejus receptivum. Secundum etiam istum tertium intellectum, qui plus continet veritatis, intelligere est operatio immaterialis: quia proximum receptivum habet non includens materiam, saltem corporalem, & ideo sine tali materia potest ipsa operatio haberi; aune autem potens habere operationem sine materia potest habere esse sine materia: ergo natura illa, cujus est ista operatio propria, potest habere esse sine materia. Ex hoc ergo medio, scilicet operatione, potest concludi ipsius naturae talis immaterialitas, hoc est, a materia in essendo separabilitas: non autem illa immaterialitas ulterior, quae est impossibilitas in formandi materiam, & hoc est rationabile, quod ex conclusione, quae est medium, & commune animae, & Angelo, possit concludi immaterialitas communis utrique.

De tertio principali, obicitur contra primam rationem: quia ex 7, Metaph. forma est magis ens, quam compositum: ergo illa non ordinatur ad esse totius tanquam ad aliquod partem.

Præterea specialiter de anima, videtur, quod ipsa sit per se subsistens, quia ipsa per se operatur: operatio enim quae compositum operatur per se, non competit soli formae, animae autem separatae competit intelligere. Præterea esse animae est esse compositi: ergo non ordinatur ad illud esse. Antecedens probatur: propter hoc enim anima humana remanet in suo esse, totius esse destructo, non autem alia forma: quia hoc idem esse, quod est totius, est ipsius anima, non sic in aliis. Præterea: Haec aqua potest esse pars alicujus totius aquae, & ita est ordinabilis ad esse partem, quod hic est participative, & per consequens haec aqua nunc non est per se subsistens. Præterea: Item non repugnat eidem; si per eandem rationem repugnantia, si ergo Angelo repugnet in formate materiam, hoc est per aliquam unam rationem in Angelo, propter quam fit illa repugnantia: non ergo sunt duae rationes: una communis, sed haec processit prima ratio: & alia propria, sicut processit secunda ratio. Præterea: Secundum Philosophos, Caeli videtur esse animati: non autem patet poni ibi animam intellectivam: quia intellectiva interior Angelo non potest perire corpus, nisi periret secundum perfectionem vegetativam, & sensitivam, quae includit; vel nisi illa, si sint distinctae, simul perirent. Præterea: Angelus quandoque sumit sibi corpus, per quod exorcet actus vitae: ergo cum agere praesupponit esse, dabit illi corpori esse vivum, & per consequens informabit illud.

Ad ista quinque. Ad primum non intelligitur prius & magis, secundum perfectionem, sed secundum principialitatem, & independentiam,

nam,

etiam, quia esse principii principiorum est independentes respectu principii, & respectu principii minus principalis. Ad secundam, quatenus ista ponitur ratio fundamentalis pro conclusione ista, quod anima intellectiva est subsistens, tamen conclusio non videtur vera, loquendo proprie de subsistente eo modo, quo prius dictum est, quod ens per se, tertio modo ibi accipiendo, dicitur subsistens, sed nec anima intellectiva, unita est per se subsistens, id est, solitaria, sicut accidens in Altari dicitur per se ens: quia tunc unita non informatur corpus: separata enim, quia sic est per se ens, non informat: si ergo unita, esset sic per se ens, eundem modum essendi haberet informantis, & non informantis. Ad rationem ergo illam: intellectus, quod est operatio immans in operante, potest dici competere per se aliquid dupliciter. Uno modo sicut proximo susceptivo: alio modo sicut remoto. Exemplum, primo modo superficies dicitur alba. Secundo modo non, sed bene dicitur, homo est albus. Sic anima dicitur per se intelligere tanquam proximum receptivum intellectus: sed non primum, quando est unita: quia quando est unita est ratio, secundum quam intellectus convenit homini, tanquam toti per formam: homo autem dicitur per se intelligere, tanquam receptivum remotum: quia non recipit intellectum, nisi per hoc, quod anima, quae est ejus forma proximus recipit eum. Quando ergo accipitur in majori, quod per se operatur, est per se subsistens; verum est de primo operante, quod, scilicet sic operatur, quod non est ulterius aliqua ratio operandi illa operatione: si autem non esset subsistens, sed totum informantis, non posset operari, quod ulterius esset ratio operandi suo toti: sed isto modo minor est falsa, quod anima per se inelligit: hoc enim non est verum nisi eo modo, quo operatio convenit formae, sicut proximo susceptivo. Est illa patet, quomodo intellectus est immaterialis, scilicet non quod non sit ipsius animae unita, prout informat materiam: sed quia ipsa est solus animae, ut proximo susceptivi: totius autem compositi, tanquam remoti susceptivi & tantum secundum partem formalem sui. Ad aliud: habens omnino idem esse, non videtur simpliciter imperfectum, per hoc, quod non communicat alteri illud esse: si ergo animae esset idem esse, quod & totius, quare anima separata esset imperfecta in essendo, cum tunc nihil sibi tollatur, nisi quod suum esse non communicat alteri: quare etiam idem esse habens, anima esset imperfecta in essendo, & totum habens idem esse, esset perfectum in essendo: quomodo etiam manet esse totius, nisi maneat totum habens illud esse?

Dico ergo, quod esse animae manet idem, dum anima manet ens illud esse, & hoc vice sit conjuncta, sive separata, & consimiliter videtur, quod esse totius non manet idem, nisi dum totum manet idem in illo esse, quia nullus esse actualis videtur manere idem in actu, sed actualiter habet illud esse. Videtur ergo ista neganda quod esse animae est idem, quod esse totius: quia anima habens esse, videtur pars totius habentis esse. Consimiliter videtur esse se habere ad esse. Et illa probatio, quae adducitur ad propositum, scilicet, quod anima remanet in suo esse, non sic aliquid formae, non concludit propositum, imo oppo-

oppositum. Ideo enim remanet in suo esse, quia esse ejus est omnino incorruptibile, & per se, & per accidentis: videtur autem corruptibile, si esset idem cum esse compositi. Compositum enim vere corruptum: sicut enim generatio videtur terminari ad esse generati; ita esse corrupti videtur esse terminus a quo corruptionis: & per consequens non manere; alia autem forma materialis non licet aliud ab esse compositi corrupto toto; non quis esse eorum non licet aliud ab esse compositi corrupti: sed quia ipsa corruptum per accidens: hoc autem est, vel quia agens corruptum per principium suum ad alium contrarium illi, attingat illas ut contraria; vel scilicet attingit compositum comprehendendo ipsum: & forma tales sunt inseparabiles a composito in essendo: neutrum autem illorum verum est de anima intellectiva. Si etiam (ut ipsi dicunt) anima intellectiva sit incorruptibilis, quia esse per se convenit formae, quae est actus: quod autem secundum se convenit alicui, inseparabile est ab illo: sicut ergo impossibile est, quod forma separata a seipsa: sic impossibile est, quod forma subsistens desinat esse. Si, inquam, ista sit ratio incorruptibilitatis anima intellectivae, sequitur, quod non est incorruptibilis, propter hoc, quod idem est esse ejus, & totius: est enim separabilis a toto, manens tamen inseparabilis a seipsa. Potest tamen ad clarius videndum rationes ad duo argumenta praedicta distinguere de esse: uno modo esse potest intelligi illud, quo primo formaliter aliquid recedit a non esse: primo autem recedit a non esse per illud, per quod aliquid est extra intellectum, & causam, sui entis. Hoc modo conveniunt entis extra intellectum, & causam, est proprium esse. Alio modo dicitur esse ultimus actus, cui, scilicet non advenit aliquis alius datus esse simpliciter, & ipsum dicitur simpliciter habere esse cui primo convenit esse se dictum, primo inquam, sic, quod non fit alicui alteri ratio essendi illud esse. Ito modo compositum perfectum in specie dicitur esse, & solum illud: pars autem eius dicitur esse per accidentis tantummodo, vel in agis proprie participative illo esse totius: siigitur solum compositum est per se ens, accipiendo esse secundo modo: anima autem intellectiva non dicitur subsistens nisi improprie, & secundum quod, licet dicatur ens, & per se ens primo modo, accipiendo esse, & hoc per rationem ad primum argumentum. Per eandem rationem dicitur per se ens secundo: quia primo modo accipiendo esse formae, & totius non est idem esse omnino. Secundo modo est idem esse: sed illud non est utriusque eodem modo, sed totius primo, & partis participative.

Ex hoc patet quomodo anima separata dicitur imperfecta in essendo quia eo modo quo ipsa est unita potest dici perfecta in essendo, non essentialiter, & primarie, sed participative: suo quidem proprio esse est aequae perfecta separata, & conjuncta; sed conjuncta perfecta est esse totius participative, licet non primarie. Et quantum ad hoc separata est imperfecta, quia caret ipso esse totius: & potest dici, quod ista imperfectio est imperfectio simpliciter, quia caret illo esse, quod est perfectio simpliciter, licet non propria, imo ipsa est major parte: ista, quam esse ejus proprium, quia insidens illud esse. Non igitur dicitur forma

imperfecta ex hoc solo, quod non communicat suam perfectionem alteri, sicut nec ipsa perficitur in hoc, quod communicat, sed dicitur imperfecta ex carentia perfectionis esse totius, quae carentia concomitatur illud non communicare. Ad quartum: illud, quod potest esse pars integralis homogenea totius, etiam participat esse eius, quando est in toto, & non participat, quando est extra totum, tamen separatim non dicitur imperfectum, quia habet esse aequo perfectum cum illo esse, quod potest participare. Unde non dicitur proprie ordinabile ad esse totius, sicut illud, quod natum est esse pars essentialis per se ordinabilis ad esse illius, cuius natum est esse aliquid, nec potest esse in se aliquid eisdem ratione cum illo. Ad aliud dico, quod in eodem possumus plura includi; quorum cuiuslibet secundum propriam rationem, etiam alio circumscripto repugnat aliquid idem, & tunc quocumque illorum potest esse ratio repugnantiae illius includentis ad aliud.

Exemplum: homini per rationem substantiae repugnat, quod fit albedo, etiam quocumque alio circumscripto: Item, per rationem rationalis: illa ergo propositio est secundum quod *unum uni non repugnat*, nisi per unam rationem repugnantiae; sed si addatur, non nisi per unam rationem primam, distinguit potest: quia ratio repugnantiae uni extremo competit illi, cui est ratio repugnandi, & alteri repugnat, vel ergo primitus illa referatur ad istam convenientiam, & tunc illa erit prima ratio repugnantiae; quae primo convenit illi, & cum hoc convenit illi; & utroque modo potest distingui de primitate communitatis, & perfectionis: Quantum ad primitem communitatis, prius repugnat substantiae esse quantitatem; quam animalis: e converso tamen quantum ad primitem perfectionis, quia animal plura includit, propter quae repugnat sibi, quod sit quantitas, quam substantia includit; accipiendo tamen uniformiter primitivem, vera est propositio, quod *eisdem ad idem una est prima ratio repugnantiae*; & ex hoc sequitur, quod non processit utraq; ratio postea ad conclusionem, ex ratione repugnantiae: prima, eadem primitate, quod concedo.

Similiter quantum ad primitem communitatis, prius competit homini esse substantiam, quam rationalem, & quantum ad primitem perfectionis est e converso.

Sed si arguatur, idem non competit eodem nisi per eandem rationem; ergo similiter est de repugnantia. Respondeo: non est simile, quia multis communiter non convenit idem predicatum saltem, quod non est de essentia eorum, nisi per idem commune eis, sed multis repugnare potest idem non per aliquid commune eis. Exemplum: repugnat homini, & albedini esse Angelum, & licet forte homini, & albedini sit ens commune utroque, tamen ens non est ratio illius repugnantiae, quia convenit Angelo. Exemplum manifestius, lapidi, albedini, schimere repugnat esse Deum; non tamen per aliquid commune, sicut manifestum est. Ad tertium igitur alii potest, quod licet Avicenna hoc posuerit 9^a suae Metaphysicae cap. 4. scilicet Caelum esse animatum, tamen Aristoteles

caelestem nunquam posuit. Et si dicatur, quod Aristoteles in li. de Caelo, & Mundo, & 12. Metaphysicae videtur hoc dicere, vel alibi. Respondetur, quod anima duplex officium habet, ut patet secundo de anima, scilicet movendi, & informandi. De primo alii Aristoteles, quod est secundum quam intelligimus, & sentimus, & movemur, & secundum hanc ultimam proprietatem Caeli dici possunt esse animati, & sic Angeli sunt forma Caeli non informantes, sed moventes. Ad aliud per idem dico, ut patet in 2. de An. 8. quod Angelus potest assumere corpus, & uniri illi, ut motor navis, & mobilis, non autem per informationem, ut patet de malis Angelis & bonis, & malis, ubi supra in secundo, &c.

Ad argumentum principale, nego consequentiam, & ratio est, quia prius potest esse ratio repugnandi alicui, non in se sibi, quod si in se, esset posterius, sicut repugnat homini esse rugibilem, & illud, quod formaliter homo est homo, est ratio illius repugnantiae, & tamen rugibile si in se, esset posterius homine, sicut passio est posterius suo subiecto. Et igitur prius simpliciter necessario causa repugnantiae sic, scilicet quod contradictio est illa conjungi non sit necessario potest esse ratio convenientiae alicujus posteritatis sic, scilicet quod contradictio sit illa non uniri, quia non est contradictio absolutum prius separari a suo posteriori. Ad propositum, formam materialem separari a materia non requirit nisi, quod forma non sit simpliciter necessaria ratio sine unionis ad materiam, quod verum est, quia est entitas absoluta, & ita prior natura illa unione; sed formam immaterialem, ut Angelum, potest uniri materiae poneret aliqua uniri, quorum unum est ratio repugnantiae, ut ostensum est in solutione quaestionis.

QUAESTIO X.

An Deus possit species in Eucharistia convertere in aliquid praesens.

Ad secundum quaesitum, an Deus possit species in Eucharistia convertere in aliquid praesens. Arguitur quod non, quia non potest aliquid converti in aliud, nisi habeat aliquid commune: istae species non habent aliquid commune cum aliquo praesente: ergo, &c. Major probatur, si nihil maneret commune: ergo esset istarum specierum annihilatio, & non conversio. Minor probatur, quia istae species non habent substantiam subsistentem, nec etiam materiam quae est primum subiectum in his, quae transmutantur ad invicem.

Contra: natura potest istas species convertere in aliquid non praesens: ergo Deus potest istas convertere in aliquid praesens. Antecedens patet, quia istae species convertuntur per actum nutritionis in substantiam nutriti: ita quod ex eis virtute naturae generatur caro non praesens: quia si praesens, magis haberet proprietatem. Consimiliter ex eis virtute ignis potest generari ignis: & virtute Caeli potest generari aliquid animal per putrefactionem. Probatio consequentiae: magis videtur potentia divina posse super istas species, ut convertendas in praesens, quam potentia naturae in non praesens, quia potentia excedit potentiam in infinitum, praesentia termini, & non praesentia non variat rationem termini in infinitum: ergo, &c.

Quæstio ista non querit generaliter de possibilitate totalis conversionis unius in aliud, sed specialiter de conversione inter tales terminos: de quibus est specialis, & propria difficultas. Ad cuius solutionem propriam videndum est primum, si in istis terminis, de quibus queritur, sit aliqua specialis ratio impossibilis tatis ad conversionem totalem.

Et hoc videndum est primum ex parte terminus a quo, qui dicitur quantitas separata. Secundo ex parte terminus ad quem, qui intelligitur per hoc, quod est aliquid præexistens. Tertio ex parte conversionis, quælibet ista conversio: puta si illa secundum quod tangit argumentum, sit annihilatio.

De primo dico, quod non est aliqua specialis ratio impossibilitatis in quantitate separata, quia ipsa possit æque converti in quocumque, sicut possit aliud creatum, ubi ponitur conversio totalis esse possibilis; hoc potest ad præsens breviter ostendi sic, illud agens æque potest quocumque terminum in quemcumque totaliter convertere, quod in virtute sua activa habet utramque terminum æque totaliter, quantum ad esse, & non esse, & etiam quodlibet necessario concomitans utrumque terminum in essendo; Deus habet utrumque tunc creata æque illo modo in sua potestate, sive potentia activa: ergo, &c. Major primo exponitur sic; totum aliquando tenetur categoræmaticæ, & significat idem, quod perfectum ex partibus; aliquando synecategoræmaticæ, & significat idem, quod quilibet pars. In generatione substantiæ secundum Phil. 1. de Gener. conversio est totus in totum. Hoc intelligitur primo modo, quia tam corruptum, quam generatum est per se unum, & ideo vere totum. In generatione vero secundum quid, qualis est in alteratione, vel augmentatione, ibi generatum non est per se unum secundum Phil. 7. Metaph. 6. Non fit, inquit, quale, sed quale lignum, nec quantum, sed quantum lignum: & ideo ibi genitum non est vere unum. In proposito vero intelligitur conversio totalis, sive totus in totum accipiendum totum synecategoræmaticæ: inquit, quod sic convertatur compositum in compositum, ut materia in materiam, & forma in formam. Major sic est exposita probatur: quia agens, quod æque habet in virtute sua activa utramque terminum conversionis, quantum ad aliquid pariale in eo, æque potest unum in alterum convertere conversione partiali: sicut enim generans, quod habet in virtute sua activa formam huius corrupti, & formam huius geniti, potest illud in illud convertere conversione partiali, quæ est secundum formam, sic illud agens, quod æque habet in virtute sua activa formam huius corrupti, & formam huius geniti, æque potest partialiter convertere illud in illud, corumpendo, vel generando; ergo pari ratione, agens, quod æque habet in virtute sua utramque terminum istum, & utramque illum, & hoc quantum ad quodlibet utrovisque, & quantum ad quodlibet necessarium concomitans utrumque in essendo, quæ potest utrobique istum terminum convertere in illum; conversione totali, tale autem agens est Deus. Secundo modo sic, eodem modo potest aliquid converti in aliud, quo modo illud potest succedere illi, nunc autem, virtute divina potest quocumque creatum secundum se totum, & quodlibet eius, succedere alteri creato: ergo, &c.

Con-

Contra illud obicitur, primo sic; quia secundum hoc Deus possit æque convertere instantiam corpoream in substantiam incorpoream, & unam incorpoream in aliam; sicut potest convertere unam corpoream in illam corpoream. Consequenter patet, quia potentia divina æque habet terminum utrobique, sed consequens est falsum. Hoc probatur, primo per Augustinum super Gen. 7. Omne corpus in omne corpus posse mutari non deservit, qui assererent: corpus autem ali. quod converti in animam, sicutque naturam incorpoream nec quemquam sensisse scio: nec fides habet. In eod. lib. 3. 2. 24. vel 26. expellitur habet idem: Omne, inquit, corpus in omne corpus mutari & creditur est: quodlibet autem corpus posse mutari in animam credere absurdum est. Præterea. Boetius lib. de duabus naturis, & una persona Christi, in parte, quæ disputat contra Eutychen dicit: neque corporea substantia in incorpoream mutari potest: nec incorporea in se invicem proprias formas mutant: sola enim in se mutari possunt, quæ habent unius nature substantiam commune. Hoc ille. Secundo instatur contra illam rationem, quia cum non solum substantia creatæ, sed quæcumque creatæ æque subint virtutem divinam: sequeretur, quod si aliquid creatum possit Deus totaliter convertere in aliud creatum, quod hoc possit æque de quibuscumque creatis: & tunc sequeretur multa, quæ videntur inconvenientia: puta quod substantia possit converti in accidens, & ita possit fieri, & inherere, & absolutum possit converti in respectivum: & ita possit habere duos terminos, & pari ratione & converso, in utraque conversione. Tertio instatur contra istam rationem quia quod agens in virtute sua activa habet totaliter utrumque terminum non asserit, nisi quod potest totaliter illum destruire, quod est annihilare, & illum totaliter præterire, quod est creare: sed hoc creare, & illum annihilare non est convertere, hoc in illud ergo, &c. Ad ista. Ad primum intentio Augustini ibi est probare, quod anima in prima productione non sit producta de aliquo corpore, sicut ipse procedit: & primo per viam divisionis de singulis corporibus: & tandem summam de omni corpore, per illud quod allegatum est. Corpus converti in animam, &c. Productio autem primaria non habet opus miraculosum, sed talis est, qualis competit rebus productis. Non vult ergo negare: quin Deus possit convertere corpus in animam: sed vult dicere, quod hoc in prima rerum productione non sit factum, vel non potuit fieri secundum modum illius productionis: quia illa non erat miraculosa, sed correspondens naturis rerum productarum, hoc est de intentione Augustini ibidem. Si vero arguatur ex verbis Augustini, quia dicit, omne corpus posse mutari in omne corpus, sed non in animam: non est autem primum possibile, nisi per omnipotentiam divinam; ergo nec secundum per illam est possibile: quod est propositum. Respondetur si aliquid est impossibile, quodcumque aliud, ubi dicitur aliqua illarum rationum impossibilitatis, quodcumque aliud, ubi dicitur aliqua illarum rationum comparatum ad illud, potest dici possibile non absolute, sed respectu huius, verbi gratia: Si lapidem est impossibile videre, & animal excrementum est impossibile videre, & calculus autem nonnum diem

Pars 5. Quodlib.

K

impos-

quod possibile est videre. In istis semper posterius est possibile respectu prioris: quia non remanet ratio illa, quæ est præcipua respectu impossibilitatis in priori. Patet discurrendo per rationes impossibilitatis in istis exemplis ad propositum, ut ignem converti in Cælium, multas habet rationes impossibilitatis: puta quia non habent illa corpora principia transmutandi se invicem, cuiusmodi sunt qualitates activæ, & passivæ formaliter, vel virtualiter oppositæ. Non etiam habent subiectum receptivum transmutationis ad invicem, non propter istas rationes solas est impossibile corpus converti in animam, sed propter aliam rationem repugnant, quæ, scilicet est, quod unum est extensum, aliud non: & sic non conveniunt in aliquo, quod natum est manere eodem in transmutatione: unius corporalis in aliud: quia corporale non transmutatur in aliud, nisi per alterationem, quæ recipitur in corporali, & modo extenso, & ita nec productum producit, nisi ut extensum, & habens modum extensi. Ad aliam auctoritatem quæ est Boetii: dico quod intentio sua est, quod non sicut convertibilia in se invicem nisi quæ habent materiam communem; nec hæc omnia, sicut ait ibi: sed ea tantum, quæ in se facere, & pati possunt. Unde dicit ibidem, quod non potest esse in lapidem permurari: ergo non loquitur de quacunque conversione possibili Deo, sed de conversione, quæ requirit materiam communem: imo & ultra hoc etiam, qualitates activas, & passivas oppositas: quæ sufficient ad conversionem mete naturalem; quia aliter intelligi non potest, quod as non potest converti in lapidem, nisi de conversione naturali, & non quacunque, sed immediata. Si obicitur, quod sic intelligendo dicta sua non potest haberi conclusio, quam intendi probare, scilicet quod humanitas non potest converti in deitatem: quia secundum prædicta, ex præmissis suis non poterit prædicta conclusio concludi nisi de conversione immediata, quæ potest fieri virtute naturæ: de tali conversione non fuit contradictio inter ipsum & Eutychem. Respondet: ratio Boetii in præmissis suis non plus concludit, quam quod dictum est supra, scilicet quod natura humana non potest converti in divinitatem tali conversione, quæ requirit subiectum commune, & principia ægendi, & patiendi mutuo in convertis: sed ut habeatur conclusio, quam intendit, scilicet quod per nullam potentiam potest humanitas converti in divinitatem: oportet addere illam propositionem: *divinitas non minus excedit activam potentiam quancunque causativam in ratione termini, quam unum ens naturale excedit quancunque potentiam naturalem comparatum ad aliud ens naturale.* Patet hæc propositio: quia cum divinitas sit infinita, & in-causabilis; nullo modo potest esse terminus potentie causativæ; & hoc non tantum absolute, sed comparatum ad quodcunque aliud ens creaturæ, tanquam succedens illi, tunc hæc argumentum Boetii per locum a maiori; si per totam potentiam creatam non potest as immediate mutari in lapidem: ergo multo magis, vel æque non potest per quancunque potentiam activam natura creata converti in divinitatem. Ad illud de substantia, & ente absoluto, concessi potest conclusio, quæ inferitur, quod

quod substantia potest converti in accidens, & ens absolutum in ens respectivum: non tamen sequitur, quod substantia inhaerebit manens substantia: quia uterque terminus conversionis habebit proprium modum essendi sibi correspondentem, ita quod terminus a quo si fuerit substantia, habuit modum per se esse; terminus autem ad quem istius conversionis, si fuerit accidens, habebit proprium modum sibi correspondentem, scilicet *esse in alio*: non ergo substantia existit in alio, sed substantia per se ens, tanquam terminus a quo, succedit ens in alio tanquam terminus ad quem. Consideret de ente absolute, & respectivo. Ad tertium dicit potest, quod non improbatur conversionem totalem quantitatis, nec etiam in aliquid præexistens, sed si aliquid in probatur, improbatur generaliter conversionem totalem, quæ tam in ista questione supponenda videtur: & illa supposita, difficile declaranda essent.

De secundo principali conceditur communiter, quod non est aliqua ratio specialis impossibilitatis ad istam conversionem in præexistencia termini ad quem; quia in Eucharistia ponitur panis converti in corpus Christi præexistens. Huius autem crediti possibili declaratur uno modo sic: Deus, quia non agit ut instrumentum, cum sit primus agens, ideo potest agere non per motum, & sic sequitur, quod potest formam destructam eandem reducere, & hoc in eadem materia: nam ideo prohibetur forma eandem redire actione alicuius agentis creati, quia illud agens agit per motum; qui cum sit successivus, non potest idem redire.

Uterius, Deus respicit materiam ut est quid, & ut sic, est indistincta: quancunque ergo formam potest ponere in hac materia, eandem potest ponere in quacunque materia. Ex istis duobus declaratur attingitur: quia Deus potest formam destructam eandem reducere in suam materiam, ex primo: & per consequens ex secundo potest illam formam in quancunque materiam reducere: & pari ratione formam inveniunt in materia propria, potest eandem in quancunque materiam inducere: sed ad identitatem formæ in numero sequitur, quod eodem sit materia; ergo Deus potest facere, quod quancunque materia fiat hæc materia, sicut potest facere, quod sit sub hac forma; potest ergo Deus facere, quod forma corporis Christi ponatur in materia panis, hinc potest facere, quod materia panis fiat sub hac forma, & sic ista materia convertitur in materiam illius corporis, & forma in formam, & totum in totum. Assumpta multis in ista deductione declaratur difficile: sed declarationes illæ causæ breviter possunt enuntiari: imo istam deductionem brevitando vis eius in hoc videtur stare; compositum A converti totaliter in compositum B est potentiale: A informari forma ipsius B hoc autem est possibile; ergo, &c. Primum probatur, quod potentiale ipsius A informari forma ipsius B, est illud potentiale fieri illud: quia identitas formæ concludit identitatem materię: & ita convertitur A in B, non solum forma in formam, sed materia in materiam, & e contra. Probatur secundum: quia potentiale ipsius A, & potentiale ipsius B est quid indistinctum, & sic in hoc, & in illud potest eandem formam induci ab agente respiciente illud potentiale, ut est quid.

Illo modo breviano istam deductionem non videtur necessarium esse ad propositum, illud, quod ibi tangitur, de reductione forme destructa. Contra istud materia tora, ut est *quid*, sub qua ratione Deus attingit in opendo, aut intelligitur esse eadem identitate numerali, aut tantummodo eadem, quia eisdem rationis: Si primo modo, hoc videtur falsum: & contra Aristot. *Metaph. ca. horum*, inquit, *qua sunt in eadem specie diversa, supple sunt principia, non specie: sed quia singularium alia sua materia, & specie, & movens, & mea: ratione autem universalis, eadem*. Si etiam fit eadem numero materia A, & materia B, ergo cum forma A non possit educi de materia A, quia materia A iam adu habet illam formam, pari ratione non poterit educi de materia B. Et intelligitur per A, corpus Christi, & per B, panis: si de materia panis educatur forma corporis Christi, non propter hoc materia panis fiat materia corporis sive converteretur in eam: quia materia quodam prioritate est prior formam, secundum *Aug. 12. Confess. ca. 40*. Essentique aliquid non formatum potest formari, quod autem non est, non potest: sic ergo est prior materia, quam aliquid, quod ex ea fit: & in *1. 2. ca. 18. Cam alia sit Cali, & terra materies, aliud Cali, & terra species. Materiam quidem de nihilo omnino mundam autem speciem de informi materia: simul tamen utrumque fecisti: & secundum illud 1. *Metaph.* in fundamento nature non est aliquid distinctum, &c. Et per rationem: quia ipsa materia est eadem sub oppositis formis: forma autem non potest sine ipsa manere: Nunc autem ad variationem posterioris non sequitur variatio prioris: non ergo, si hanc forma recipitur in aliqua alia materia, sequeretur quod illa fieret ista: nam ibi non est nisi inducio formae in materiam, quae prius eam non habuit: materia autem transiens a formatione ad formam, non propter hoc fit materia, quae ipsa prius non fuit. Si autem intelligatur secundo modo, quod quaecunque materia ut *quid*, est eadem: hoc est eisdem rationis, ex hoc non sequitur, quod forma, quae est in ista materia, possit eadem numero simul inesse illi: sed tantummodo, quod aliquis eisdem rationis cum ea, hoc autem non sufficit ad habendam indentum. Uterius quantum ad istum articulum dico, quod dupliciter potest intelligi conversio fieri in praesentem. Uno modo, scilicet in illud, quod aliquando fuit, sed nunc non manet: alio modo in praesentem, quod sic est praesens, & nunc in eodem esse manet. Et hoc secundum adhuc dupliciter intelligitur. Uno modo, quod manens simpliciter in esse praesentem, tamen aliqua novitate superaddita illi esse, sit terminus novae conversionis, puta quod ibi sit nova praesentia illius termini aliter, cui prius non fuit praesens. Alio modo, quod ibi non sit aliqua novitas, nec in ipso esse, nec in aliquo posteriori. De illis tribus intellectibus per ordinem est videndum. Primus habet aliquam difficultatem magis de termino praesentem, hoc est, quod aliquando praesens, quem de non praesentem, nisi istam, si Deus potest de istudum idem numero reparare, quod conceditur ab omnibus Catholicis, nec mirum, quia non est ibi contradictio. De alio autem intellectu praesentem, quod consistit in eodem esse manet est amplius difficultas: quia nulla muta-*

tionem, de quibus loquitur Philosophus, 5. *Phys.* videtur posse poni ad terminum praesentem sic. Primum vero intellectus simpliciter est secundus principalis, qui videtur possibilis, quia ita videtur de facto ponendum in Eucharistia: corpus enim Christi praesens, & retinens istam esse simpliciter, per istam conversionem fit de novo praesens speciei panis: & continuatur posset poni de quantitate convertenda in praesentem, quia non est aliqua tepugnancia ex parte termini ad quod.

Contra ista arguitur. Primo contra istud, quod dicitur de Eucharistia, & hoc sic: secundum illud aliquid est per se terminus ad quem convertitur, secundum quod succedit termino a quo, sed, per te, corpus succedit iam secundum istam praesentiam, quam habet de novo, & non secundum esse substantiale: ergo est per se terminus, secundum quod habet illam praesentiam, vel secundum quod fit praesens: sed sic esse praesens non dicit formaliter substantiam, nec aliquid substantiale: quia eadem substantia, per terminum non tunc prius praesens, & nunc est praesens: ergo per se terminus ad quem conversionis in substantia non esset substantia, & per consequens ista conversio non esset transubstantiatio, quia transubstantiatio est transmutatio in substantiam. Praeterea, secundo arguitur contra istud, quod dicitur, hoc esse possibile de quantitate. Primo sic, ideo genitum est ubi prius corruptum fuit, quia ratio locandi, quae est quantitas, manet eadem in utroque: sic etiam in Eucharistia, quod fuit ratio locandi panem, manet idem in conversione, & per hoc, corpus Christi, quod est terminus conversionis, potest poni ibi esse, sive habere praesentiam talem: ergo per oppositum, si non manet illud, quod dicitur in termino a quo ratio locandi, sequitur, quod terminus ad quem non est ibi, vel non habebit talem praesentiam, sed si quantitas converteretur in aliquid, prout quod ratio locandi non manet: quia quantitas fuit illa ratio locandi.

Praeterea, si per conversionem quantitas in aliu, aliud fieret hic praesens, sequeretur, quod illud esset hic tali modo essendi, quali modo conversum habuit hic, praesens esse, sed conversum, quod est modo conversum localiter circumscriptive: igitur terminus ad quem quantitas fuit localiter circumscriptive, ergo videtur sequi duo impossibilia. Conversio est hic localiter, ergo videtur sequi duo impossibilia. Primo, quod idem sit simul in duobus locis localiter. Consequenter probatur, quia terminus, qui fit hic localiter, potest manere in suo proprio loco localiter, sicut corpus Christi nunc manet localiter in Caelo: consequens autem, quod idem sit simul in duobus locis localiter, videtur inferre multa impossibilia, puta quod idem sit nunc moveretur, & quiesceret: quia possit ibi moveri & hic quiescere. Similiter, quod idem simul caleficeret, & frigeret, et si hic habet appropratum ignem, ibi aquam. Similiter idem esset continuus, & non continuus: si hic habet dividens partem a toto, & ibi non. Similiter idem erit simul mortuum, & vivum, si animal habet ibi corruptivum interens mortem, & hic non habet, sed quaequeque necessaria, & in identia ad salutem. Secundum impossibile principale sequens ex hoc, quod terminus conversionis sit hic localiter esse, est istud, quod duo corpora praesens esse simul in eodem loco

Consequantia probatur: tum quia convertatur istud in duo corpora, qua ratione est hic localiter unus, & aliud: tum quia convertatur istud in aliquid minus, illud minus si sit hic localiter, par erit cum parte: consequens autem, scilicet quod duo corpora sint simul, videtur Aristotelem probare esse impossibile, ex intentione *quarum Physic.*

Ad ista. Ad primum si terminus sit per se transubstantiationis est substantia, & secundum esse substantia, ut arguitur, cum corpus secundum esse substantia non succedit panis, proprie loquendo de successione, qua est habere esse post esse panis, non tamen incipit habere illud esse deminute pane: quod videtur necessarium ad hoc, quod proprie dicitur succedere ibi in esse: alioquin posset dici sol succedere verum corrupto, quia habet esse suum post esse verum. Neganda est ergo illa propositio secundum hoc aliquid est per se terminus ad quem, secundum quod succedit terminus a quo: quia secundum idem est prius, & nunc manens, & per consequens alteri proprie non succedens Corpus Christi, diceretur terminus esse ad quem transubstantiationis. Et hoc ideo: quia illa non est productiva termini ad quem: sed tantummodo convertiva alterius in ipsum; secundum autem illud esse, non dicitur proprie succedere termino a quo, sicut prius dictum est: posset tamen illi concedi, quod secundum illud est novitas in termino ad quem, secundum quod succedit termino a quo accipiendo proprie succedere & tunc concedi potest, quod non est hic novitas in termino, nisi secundum ipsam presentiam, secundum quam nunc vere, & realiter est hic, & prius non fuit hic, dum substantia panis fuit hic. Ad secundum dico quod nunc Corpus Christi est ubi fuit panis: nec tamen quantitas, quae fuit panis formalis ratio essendi hic: est formalis ratio Corporis Christi essendi hic, tum quia quantitas ista non est formaliter in Corpore Christi, ergo nec aliquid Corpori Christi competit per illam, ut per rationem formalem, tum quia quantitas non potest esse formalis ratio locandi nisi circumscriptivae: quia illa est ratio determinata ad illam modalem locationem; quidquid ergo per quantitatem, ut per rationem modalem, locatur, hoc circumscriptivae locatur; Corpus Christi non sic est praesens in Sacramento: patet, ergo, &c. Licet ergo non mineret illud, quod fuit conversio ratio formalis locandi, adhuc poterit Deus terminum conversionis facere ibi presentem, uti concluditur: Deus terminum conversionis facere ibi presentem, uti concluditur: hoc non concludit propositio: quia per istam conversionem non oportet terminum esse localiter ubi fuit ipsum convertum: imo est hic eodem modo essendi, quem tribuit sibi agens convertens aliud in ipsum. Ad aliud, negari potest ista propositio: terminus est hic eodem modo esse ubi quo modo fuit ibi. illud quod convertitur est instantia cuius est quia substantia panis, quae convertitur, fuit hic localiter suo modo sicut, scilicet substantia panis potest esse alicubi localiter, quia pars sua quantitate fuit in parte loci, & tota in toto: nec tamen substantia Corporis Christi, in quam convertitur, est hic tali modo: imo tota est ubique: nec ergo sequitur, quod terminus, in quem convertitur quantitas neces-

sario sic localiter. Si tamen daretur, quod Deus posset convertere quantitatem in illum terminum, & quod ille fieret hic localiter, alicui forte videretur, quod illa, quae sequuntur ex hoc, non sunt impossibilia simpliciter; sic, scilicet quod includant contradictionem; quia sola dicuntur esse impossibilia Deo, apud quem non est impossibile omne verbum: hoc est omnis conceptus possibilis in intellectu, qualis est omnis conceptus, in quo non includitur contradictoria. Cum ergo ex proximo istorum, quod est, idem corpus esse simul in duobus locis localiter, inferuntur multa, quae apparent impossibilia, per duas propositiones videtur probabiliter posse responderi. Prima est, *Forma prius ipso ubi non variantur propter variationem ipsius ubi: quia propter variationem posterioris non variatur prius.* Ex qua propositione habetur, quod idem habens duo ubi, non propter hoc variatur secundum aliquam formam substantialem, nec secundum aliquam de genere Quantitatis, vel Qualitatis: quia forma istorum generum sunt simpliciter priores ipso ubi. Secunda propositio est ista: *Quamcumque passionem ad formam substantialem, vel quantitatis, vel qualitatis, reciperet idem corpus a duobus agentibus sibi in ipso eodem ubi approximatis, illam & non aliam reciperet ab eisdem sibi in diversis locis, vel ubi approximatis.* Exemplum: si hic circa lignum approximatus ignis, & aqua; qualem transmutationem facient circa illud lignum in hoc ubi, eandem, & non aliam facient circa idem lignum si habeat duo ubi, & in uno approximerit sibi ignis, & in alio aqua. Illud probatur ex prima propositione praecedente, quia in diversis ubi non variatur forma absoluta, quae est simpliciter prior ipso ubi. Ista duo applicando, solvuntur quae tanguntur in argumento, & multa similia.

Primum, scilicet idem moveri in hoc loco ubi, & quiescere in alio ubi, non sunt repugnantia, si nec habere hoc ubi, & illud, quia illa duo, scilicet moveri, & quiescere secundum ubi, sunt posteriora ipso ubi, ideo possunt variari secundum variationem in illo priori. Secundum de calefieri, & frigeri, solvitur per secundam propositionem: non enim aliter caleheret, & irigeretur idem existens in duobus ubi, quam existens in uno ubi, in quo haberet illa duo agentia approximata: & sicut tunc si alterum agentium simpliciter vinceret virtutem reliqui agentis, illud assimilaret sibi passum, & impediret reliquum, quod esset minoris virtutis assimilare sibi passum: autem esset aliquo modo aequalia in virtute, alterarent etiam passum quasi ad quoddam medium inter duo extrema; sic etiam nunc quando ponitur idem in duobus ubi. Tertium de continentate solvitur per idem: quia si agens solvens continentatem vinceret virtutem conservantis continentem; absolute continentia esset divisa utrobique: non tamen, ut ab aliquo utrobique sicut responderetur de corpore Christi in pixide, quando idem corpus tunc dividitur in cruce. Quartum similiter, vel facilius solvitur: quia forma substantialis, si virtute alicujus agentis circa illud in uno loco separaretur a materia simpliciter, nullquam esset visita eodem modo: sic ut diceretur de corpore Christi, quando fuit mortuum in cruce, non fuit vivum in Eucharistia.

Secundum principate, quod interit tanquam inconveniens, scilicet duo corpora posse esse simul, diceretur non esse inconveniens, nec impossibile: quia contradictio non apparet: cum unitas loci non sit formaliter unitas corporis: sed corpus habet propriam unitatem intrinsecam, cui accidentaliter advenit esse in uno loco: ergo non sequitur, quod cumque corpus est in hoc eodem loco: ergo est idem corpus: nec similitas variat unitatem corporis, vel loci. Ad auctoritatem Aristotelis 4. *Physic.* dici potest: quod probatio sua ad hoc procedit, quod virtute propria, vel nature creatur propter sui limitatorem, non potest idem corpus esse in diversis locis adqueatis, sed de virtute divina illimitata non concludit.

Tertius intellectus principalis, scilicet quod aliquid manens in eodem esse, quod jam prius habuit, nulla omnino novitate facta circa ipsum potest esse terminus novae conversionis, declaratur esse possibilis hoc modo: quando Deus conservat creaturam: terminus illius conservationis non est aliquid novum, sed idem, & secundum idem esse, quod prius habuit: non ergo requirit conservatio actio, vel passio novitatem in termino: ergo nec conversio. Consequenter declaratur ex hoc, quod sicut Deus volens hoc habere esse quasi post idem esse, conservat illud, sic volens illud habere esse post idem esse, conservat illud, quia facit esse illius, & si non est proprie, tamen aliquo modo succedere ipsi esse illius: non requiritur autem ad hoc, quod illud sit terminus actionis, quod simpliciter, & proprie succedat alteri, scilicet tanquam novum: sicut patet in conservazione. Secundum hoc diceretur, quod sicut Deus eodem velle creat illud, in quantum vult hoc esse post non esse, & conservat illud in quantum vult hoc esse quasi post idem esse, sic eodem velle convertit aliud in illud: quia vult illud esse post illud, si arguitur, quo modo potest illud esse terminus conversionis positivus, si per eam non accipiat aliqd esse: cum etiam in divinis illud, quod est terminus actionis, accipiat esse per illam actionem? Diceretur, quod non oportet omnem terminum actionis positivae habere esse acceptum per illam actionem, nisi vel simpliciter, vel in ordine ad aliqd aliud: & sic terminus conversionis potest dici accipere esse in ordine ad aliqd in quantum Deus vult illud esse post illud. Aliter diceretur, quod actio positiva vel est productiva termini simpliciter, vel aequivalenter: & illa conversio secundum modo est productiva: quia quantum est ex parte sua ipsi sufficeret ad hoc, quod terminus acciperet esse per eam: sed si non accipit esse, hoc ideo est: quia jam prae habet illud esse. Contra istam declarationem arguitur: quia secundum hoc posset dici, Deum quidquid annihilat, convertere in Solem: quia vult Solem manere in suo esse post esse illius annihilati: sicut hoc praesertim manet post esse illius converti. Aliter potest declarari possibilitas illius intellectus, & hoc fiet quod potest esse terminus conversionis, concomitante ipsam aliquo posteriori, quod non includitur in per se termino ipsius, illo circumscripto, potest esse terminus eiusdem. Hoc patet, quia ut prius, est terminus conversionis, & a priori ut prius, potest circumscripti posterioris: tunc autem cum substantia corporis Christi est per se terminus transubstanti-

iationis, sicut concomitatur praesentia illa, qua de novo est praesens speciei panis, sicut declaratum fuit exponendo intellectum praecedentem: ergo sine tali praesentia, & quantumque novitate alioquin posterioris ipso esse corporis, posset corpus esse terminus conversionis.

De tertio principali tenetur communiter, quod in conversione non est annihilatio termini, a quo. Una opinio deducit ex hoc, quod post conversionem panis non est nihil: & probatur consequentia: quia si esset nihil, oporteret dicere, quod esset annihilatus: & ultra deducit. Si non est nihil, est aliquid: non autem est quod praesit: quia illud conversum est: nec aliquid extra terminum ad quem. Patet discurrendo: ergo post conversionem est illud, in quod conversum est, ut sic verum sit dicere: quod praesit panis est corpus Christi: aut si ista negaretur, necessarium est dare, quod aliquitas corporis Christi sit ejus, quod fuit panis. Contra: illud quod ipse addit, quod panis post conversionem non est nihil, sed aliquid, sic quod aliquitas corporis sit ejus quod fuit panis, potest argui primo sic. Quod nullo modo aliter se habet in se post conversionem, quam prius se habuit, nec aliquid in se aliter habet, non habet aliquam aliquitatem, quam prius non habuit: Corpus Christi nullo modo se habet in se aliter post conversionem, quam ante, sed ante conversionem panis non habuit in se aliquitatem panis, nec aliquitas corporis erat aliquitas panis: ergo nec post conversionem. Praeterea. Esse termini ad quem conversionis requirit non esse termini a quo. Patet, si termini sint oppositi: cum esse unius oppositi excludat esse alterius oppositi: ergo terminus ad quem conversionis, ut talis, non habet in se entitatem, vel aliquitatem termini a quo. Aliter dicitur, quod non annihilatur, quia manet in potentia in materia Corporis Christi. Contra hoc arguitur: quia tunc non posset Deus annihilare aliquid materiale, nisi simul annihilaret omnia materialia, quia quocumque materiali non annihilato semper in materia ejus manet in potentia quodcumque materiale. Praeterea: Ubi totum transit in totum, ibi non manet materia termini a quo: cum ergo in transmutationibus, quae requirunt materiam, materia manens sit illa, qua fuit corrupta: ergo, &c. Aliter dicitur, quod sicut secundum Aristotelem 5. *Physic.* transmutatio naturalis aliqua est a non subiecto in subiectum, & illa est generatio, aliqua e contra, et corruptio, aliqua a subiecto in subiectum, ut alteratio: & generaliter omnis motus proprie dicitur. Sic in transmutatione supernaturali aliqua est tertio a non subiecto in subiecto ad creatio: aliqua e converso, ut annihilatio, & aliqua a subiecto in subiectum, ut conversio totalis unius positivus in aliud: non est ergo ista conversio annihilatio, quia habet per se terminum positivum. Contra hoc licet sint duo termini positivus, tamen concomitantur duo termini negativi, sicut quando concurrunt generatio, & corruptio communiter in naturalibus sunt duo termini negativi concomitantes duos terminos positivus, sicut esse aquae corruptum concomitatur non esse ignis generandi, & esse ignis concomitatur non esse aquae. Consimiliter in proposito esse panis concomitatur non esse corporis Christi: & esse corporis concomitatur non esse panis. Tunc arguitur: mutatio dicitur esse creatio vel

vel annihilatio ex per se terminis eius, non autem ex concomitantibus per se terminis, sicut generatio non est per se creatio propter hoc, quod terminus per se a quo, non est nihil, sed privatio; consimiliter est de per se termino ad quem corruptionis. Cum ergo comparatio per se terminos huius conversibilibus, qui sunt esse panis, & non esse panis, cum illud non esse sit totale non esse, quia nihil panis manet, sequitur, quod ipsa destructio per se considerata sit annihilatio. Aliter potest dici, & deduci ad propositum illud exemplum de corruptione, non tantum per accidens terminat aliquid positivum, quod, scilicet est per se terminus generationis concomitans, sed cum corruptio sit destructio partialis scilicet totius, non nisi secundum formam, ibi relinquatur altera pars compositi, scilicet materia per se: ergo corruptio non est annihilatio, quia aliquid corrupti manet: sed si ista esset præcisa ratio, tunc forma videtur annihilari, quia nihil eius remaneret.

Similiter illud manens non est per se terminus corruptionis ad quem. Ideo magis adhuc distinguitur per se corruptio ab annihilatione per se terminum, quia ille non est nihil, sive negatio absoluta, sed est negatio in apto nato, sive privatio: & pro tanto etiam forma postest dici non annihilari, quia ei succedit pro termino non nihil, sed privatio illius forme. Adhuc si utraque istarum rationum debeatur, puta si Deus subito converteret totum ignem in totam aquam, non manente eodem subiecto communi, adhuc non esset annihilatio, quia terminus ad quem destructio ignis, est non sit proprie privatio forme ignis, tamen non est negatio extra genus, sed est negatio, ut includitur in forma opposita positiva, negatio autem in genere non potest esse terminus ad quem annihilatio, sicut nec talis negatio potest esse terminus a quo creationis. In proposito, licet due primæ rationes non inveniantur, quia nec aliquid terminum a quo manet, nec forme eius succedit privatio ipsius, proprie loquendo; quia non in eodem susceptivo. Tertia tamen ratio invenitur, quia destructio panis terminat negatio esse panis, non extra genus; sed ut includitur in esse termini ad quem. Sed contra hoc arguitur, quia terminus destructionis accidit, quod sit terminus aliquis ad quem positivus: ergo qualis esset ista destructio, si non esset terminus positivus concomitans: talis est modo quantum ad per se rationem destructionis: non ergo prohibetur esse annihilatio per hoc, quod terminus positivus concomitatur. Diceretur autem hic, quod negatio extra genus, & negatio in genere, absoluta tamen, & negatio, que dicitur privatio non differat formaliter secundum rationem negativitatis; & tamen sic distinguuntur, quod aliquis mutationis unum est per se terminus, & non alius, ut patet de corruptione; ita negatio, ut includitur in termino positivo, includatur, est hic per se terminus.

Ad argumentum principale, aliquid esse commune terminis potest esse dupliciter, vel communicare realiter materiæ, que est commune substratum utrique termino in corruptione; hoc modo non oportet in conversione totum aliquid esse commune terminis; imo tale commune requiritur con-

ver-

versioni totali. Alio modo potest intelligi commune communicare rationis, puta quod uterque terminus continetur sub ente, & hoc scilicet ad exclusionem rationem creationis, & annihilations, quia in illis aliter terminus non continetur sub ente, & hoc modo dicitur, quod istæ species, & illud præexistentis, in quod converterentur, haberent aliquid commune. Aliter potest poni aliquid commune terminis non essentialiter: sed communis habitu ad idem agens; quia potentia agentis eodem modo subiacet utrique terminus conversionis; & hoc etiam sufficit ad excluendum annihilationem, quia nihil proprie non subiacet potentia agentis; cum non sit aliquid causabile. Argumentum ad oppositum probat, quod natura potest convertere aliquid in aliud conversione coram, & ita non requirit subsistentiam commune, quod manifeste est inconveniens in quacunque transmutatione naturali, secundum Philosophum; ideo ad illud argumentum dicendum est, quod agens naturale potest omnem transmutationem illam, & solum causare circa illas species: que transmutatio potest hic habere subiectum transmutabile. Nulla autem transmutatio substantialis habet hic subiectum transmutabile quia nulli est hic subsistentia, nec composita, nec materia; ideo agens naturale non potest hic transmutationem substantialem causare, sed accidentalem, in qua sufficit quantitas pro subiecto. In illo ergo nunc, in quo per actionem agentis naturalis, Eucharistia habet primo non esse cum natura nihil corruptum nisi aliquid impossibile producendo, produceretur virtute nature quoddam compositum per accidens, scilicet quantum quale, qualitate impossibile Eucharistia, que corrumpitur, & istius compositi subiectum præiit, & forma induta est ab agente creato habente eam in virtute sua activa. Sed nunquid tunc producit aliquid substantia? Respondeo non actione nature, quia non habet passum, de quo producat substantiam; si ergo tunc substantia producat, hoc est actione Dei, qui disposuit naturam accidentem esse sine subiecto, nisi in Eucharistia manente; & ideo illa destructa, Deus producit substantiam compositam, que nata est officii illis accidentibus causatis per agentem naturæ, nec illa substantia nova requiritur propter actionem naturæ: imo actionem illam sequitur ordinem naturæ: nec necessario, quia Deus posset non producere substantiam illam, sed sequitur ordinem dispositionis divinæ. De ipsa autem dectione Eucharistia duplex est opinio. Una que videtur esse Innocentii de officio Missæ, Parte tertia, ubi dicit, quod quantumvis species maneat, que possent afficere substantiam panis, & vini, si essent ibi, si tamen tanta fiat alteratio circa species, quod panis esset affectus non esset conveniens nutrimentum, desinit esse Eucharistia: & in eodem instanti actione divina fiet ibi nova substantia, que nata est officii illa qualitate: hoc autem est substantia panis, & tunc illa manet ulterius in alteratione usque ad instanti generationis novæ substantiæ: & illam generat natura, corumpendo illam substantiam compositam; quam potentia divina reducit. Alia est opinio, quod manet quantumdiu manent qualitates, que possunt afficere substantiam convertam: licet ipsa sic affecta non esset conveniens nutrimentum; non ergo desinit esse Eucharistia.

nisi

nisi quando desineret ipsa substantia panis, & secundum hoc esset dicendum, quod in illo instanti corruptionis inspectum, est ibi substantia nova; sed non panis; quia illa non esset nata affici qualitatibus incompatibilibus panis iam infactis, sed talis est illa substantia nova, qualem natura generaret de pane corrupto, si substantia panis ibi fuisset.

QUESTIO XL

Virum Deum posse facere, quod, manente corpore, & loco, corpus non habeat ubi, siue esse in loco.

AD tertium sic proceditur. Arguitur, quod Deus non potest facere, quod manente corpore, & loco, corpus non habeat ubi in loco: quod non possunt in merere extrema, qui maneat relatio media; sicut non possunt esse duo aiba, qui sint similia: corpus, & locus videtur esse extrema; inter que ipsum ubi est quasi habitudo media, circumscriptio loci procedens. Contra, sic habent corpus, & locus ad ubi, sicut actiui, & passiuum ad actionem, & passionem: nunc autem Deus potest iacere, & passiuum ad actionem, & passiuo, non sic inter illa actio, & passio: ergo, &c. Maior probatur: quia in a videtur ubi habitudo media inter locum, & corpus: sicut actio, & passio inter agens, & patiens. Minor probatur, quia sicut habetur Daniellis 3. Tres pueros in fornacem missos, igitur non combussit, & tamen fuit actiuus: quia flamma arumpens interfecit eos, qui miserunt eos in fornacem, & corpora eorum erant passiva: quia non est vitisimile, quod tunc habuerint doctem inapossibilitatis:

Ita questio potest habere duplicem intellectum: unum de corpore, & loco in communi; alium de corpore & loco determinato, & uterque potest subdividitur. Sic ideo tunc hic quatuor desideranda. Primo, si corpori in communi repugnat non habere ubi, postea loco in communi. Secundo, si repugnat loco in communi esse sine ubi, siue non circum scribere: & hoc passio corpore in communi. Tertio, si possibile sit hoc corpore, & hoc loco manentibus, sed hoc corpore huic loco non praesente, quod hoc corpus non habeat hoc, ubi. Quarto, si hoc corpore, & hoc loco manentibus, & hoc corpore huic loco praesente, possibile esset hoc corpus non habere hoc ubi?

De primo dico, quod non includit contradictionem corpus esse sine corpore aliquo continente, & per consequens sine ubi; imo ita est de primo Caelo, quod non habet corpus continens: positio etiam, quod esset locus; non tamen quocumque, sed aliquis capax huius corporis non esset adhuc contradictio, quod hoc corpus non haberet ubi. Ratio primi est, quia non est contradictio absolutum manere absque respectu ad illud, quod non est prius eo, vel saltem quod nec est prius, nec simul natura cum ipso: nunc autem locus nec est prius natura corpore, nec simul, imo videtur posteriori corpore: ergo, &c. Ex hoc potest accipi ratio secundi. Contra illud: corpori per se competit esse in loco, ita quod corporeitas est per se ratio essendi in loco, sed contradictio est ratio-

tionem formalem esse, nisi illud sit, cuius est ratio formalis. Praeterea, Corpus locatum dependet a locante: ergo illa habitudo locati ad locatum, est habendo quendam dependentiam: sed absolutum non potest esse sine dependentia propria, quam natum est habere. Praeterea. Contra illud, quod dicitur de primo Caelo, arguitur; quia illud corpus si moveretur non est dato quo motu moveretur, nisi locali; sed moveri localiter requirit esse in loco: quia moveri localiter est aliter se habere in loco nunc, quam prius. Si datur, quod Caelum quiescit, sequitur quod quiescit quocumque opposita illi motui, quem natum est habere, & ita quiescit localiter: & tunc proponitur. Ad primum potest dici, quod dimensio est ratio fundamentalis proxima respectu ubi, & si sic intelligeretur ratio formalis, bene potest talis ratio formalis separari ab illo, respectu cuius dicitur esse ratio, & hoc intelligendo in actu: licet non separaretur ab aptitudine, vel potentia ad illud. Exemplum; albedo illo modo est ratio essendi simile, & tamen non est contradictio, quod sit sine similitudine actuali. Contra, si dimensio est propria ratio fundamentalis respectu passiva locationis, saltem illa erit per se secundo modo; et si non primo modo, corpus locatur, sicut color videtur, sed in propositione per se secundo modo, cum sit necessaria simpliciter, subiectum non potest esse sine praesentia. Respondetur, quod corporeitas est ratio fundamentalis respectu huius. Propria quidem, & proxima utriusque, quia cuius est potentia, eius est actus: sed respectu primi est ratio necessaria, respectu secundi ratio non necessaria: quia aptitudo est intrinseca per istam rationem etiam praesente acceptam; sed illud, ad quod est aptitudo non inest actualiter, nisi per agens, reducens aptitudinem ad actum; negandum est igitur, quod allucitur, scilicet hanc esse per se secundo modo, corpus locatur, licet concedendum sit, hanc esse per se; corpus est locale. Exemplum huius, haec est per se secundo modo; homo est visibilis: haec autem contingens; homo videtur. Ad secundum: illa dependentia, quae est locati ad locatum, non est simpliciter necessaria ex parte eius, quod dicitur dependere, sicut est dependentia causati ad causam, sed est dependentia aequalis, tanquam ad illud, quod natum est conservari in sua dispositione naturali, corpus quidem naturale in suo loco naturali natum est sic conservari, sine tamen tali conservante potest absolute esse. Ad tertium potest dici, quod si moveretur, moveretur secundum locare, non secundum locari: quia nunc aliter locat corpus continentem, quam prius locavit, sed non aliter locatur, quia non locatur: & isto modo intelligitur dictum Averrois, quod Caelum est in loco per centrum, quia sunt esse in loco esse locare locale fixum in loco. Si queratur de isto locare ad quod corpus pertinet, ut sic verus ille dixerit esse in illo Genere: non ad Genus ubi, quia ubi est circumscriptio passiva; non ad aliquod aliud Genus, tum quia motus esset in pluribus Generibus, quam potest Philosophus, & Physico. Tum quia discurrere non inveniatur ad quod Genus aliud pertinet.

Praeterea. Sicut Caelum potest circulari, licet non continetur a corpore, sic potest circulari, licet non continetur corpus pura si esse

idem corpus continuum, & sphaericum: igitur illa forma habens, secundum quam est per se motus circulationis, potest per se esse sine respectu, tam ad continens: quam ad contentum, & ista est forma mere absoluta. Responsionem quaere.

Ad primum dicitur, quod illud locare pertinet ad Praedicamentum ubi; & licet non definiatur nisi ubi positum a Philosopho: tamen est aliud ubi actuum, quod est species alia ipsius ubi, quod est Praedicamentum commune ad ubi actuum, & ubi positum: patet in 4. d. 10. q. 1. ad secundum dicitur ab aliquibus, quod in tali casu non movetur Caelum. Aliter tamen dico, quod & aliter minus est ad ubi imaginariarum non actuales, & remaneat hoc est inconvenienter concedere cum hoc sequatur esse casu. Probabit inferius in ista questione, &c.

De secundo articulo dico, quod non apparet contradictio, superficiem concavam esse sine respectu ad aliud corpus, ut contentum, esto etiam quod aliud corpus sit, quod esset natum contineri, quia ut prius argutum est de respectu locationis passiva, ita potest hic argui de locatione activa. Item confirmatur, quia Caelum est incorruptibile, & licet elementa secundum se tota sint incorruptibilia secundum Philosophum, non tamen eo modo sunt incorruptibilia, quo Caelum, quia est forma elementis, cum sit ejusdem rationis in toto, & in parte, non est formalis ratio incorruptibilitatis in toto, sicut nec in parte, & licet non sit aliqua causa naturalis corruptiva totius elementi, sicut partes, tamen istam possibilitatem intrinsecam ad corruptibilem reduci ad actum non est ita impossibile, sicut Caelum corruptum, aut elementum secundum Theologos possibile est Deum elementa annihilare, quae quantum est ex formis suis, sunt corruptibilia; licet non annihilat Caelum, quod secundum formam suam est incorruptibile, quia in conservando prius; & magis necessarium non requirit tanquam medium; aliquid minus necessarium conservari. Absolote igitur potest annihilare elementa, & nihil innovare circa esse Caeli; hoc posito, latera Caeli non concurrerent instanti, quia nota non potest facere talem transmutationem in instanti: remanere igitur potest superficies concava Caeli, & tamen non continens aliquod corpus. Contra ista; vacuum esse est impossibile simpliciter, ut probat Aristoteles 4. Phys. sed si superficies concava esset sine corpore, esset vacuum, igitur, &c. Ad probationem majoris, una ratio Philosophi in cap. de Loco contra ponentes locum esse spatium, est ista, quia tunc infinita utique esset loca, & subdit ad probationem illius consequentia, *distante enim aere, & aqua, idem factum omnes partes in toto, quod omnis aqua in vase.* Præterea. Inter latera vacuum nihil est medium, sed secundum Philosophum 5. Phys. illa sunt similia, quorum nihil est medium: si igitur esset vacuum, latera essent similia, & non similia. Præterea. In tempore est contradictio duo instantia esse distantia, & non esse tempus medium; igitur pari ratione in loco contradictio est; duo esse localiter distantia, & non esse corpus medium. Ad primum, ista probatio consequentia secundum Philosophum multipliciter exponitur, sed qualitercumque consequentia declaratur, non tenet, nisi ponendo vacuum esse spatium actu dimensionatum: licet non habeat

qualitates naturales, quantum enim ponitur ibi dimensio in actu, semper remanet ratio secundum Philosophum, quare non comparitur secundum aliud corpus; nisi unum dividat alterum: sed vacuum illud, quod ponitur possibile Deo in isto membro, non est aliquod spatium habens dimensiones positivas: sed tantummodo est ibi possibilitas ad tantas dimensiones positivas, cum earentia cujuscumque dimensionis in actu; & hoc modo potest dici de omnibus rationibus Philosophi ibi positas, quod procedunt contra vacuum, uno modo imaginando, scilicet quod sit spatium actu dimensionatum sine corpore, & ita nihil concludunt contra intellectum, qui concedit Deo esse possibile. Ad secundum dico, quod medium potest intelligi vel positivum, & actuale vel privativum potentiale; & utroque modo debet intelligi nullum esse medium eorum, quae tangunt se, & quae sunt similia, latera autem vacui; est non habent medium primo modo, habent tamen medium secundo modo: quia inter ea potest tantum corpus intercepti, quantum est illud corpus, quod interceptum, quando spatium est actu plenum: est ibi igitur medium potentiale, & sequitur ex hoc; quod est ibi medium privativum, sive privative: quia carens tanto medio, quantum potest intercepti inter illa extrema. Ad tertium diceretur, quod nullo modo existente, potest esse quies aliqua, etiam proprie accepta, quia nullo corpore moto potest aliquod corpus uniformiter se habere, & cum hoc esse motum naturam aliter; & aliter se habere, sicut post iudicium corpus Beati potest uniformiter se habere in sua dispositione; licet nullum corpus aliter se haberet, quia non oportet, quod aliqua corpora interiora aliter se habeant ad hoc, ut Beati uniformiter se habeant, nec aliam alia composita ponitur tunc fore movenda. Huic etiam uniformi dispositioni correspondet propria mensura, quae est tempus: inter cujus quaevis duo instantia imaginata potest tantus fluxus, sive motus intercepti, & ita si tempus dicitur mensura motus, sive fluxus, illa uniformis existentia habebit tempus: licet non uniformiter actuale positivum, sed potentiale, & privativum. Unde intellectus habens notitiam temporis actualis, & positivi, applicando eam ad istam durationem uniformem, potest cognoscere quantitatem ipsius, scilicet quod tantam habebit positive, si esset tempus positivum. Confirmatur est in proposito de distantia in loco positiva, & privativa: sicut mora privativa mensurat partes aliquas successivas: sic dimensio privativa mensurat partes permanentes, & hoc, quia privatio aequat habitus suo modo. Unde illud argumentum potest adduci pro proposito confirmando, & hoc, sic: possibile est distantiam aliquam esse inter aliqua, quasi secundum tempus, licet non sit inter illa tempus positivum intermedium: hoc est positiva mensura motus, sed sufficit quod sit tempus potentiale, vel privative acceptum, & dicitur ut sic distantia inter illas quasi temporales, secundum quam hoc dicitur esse posterius, vel prius illo: igitur a simili de loco, & distantia locali. Si arguitur contra hoc, quod distantia non potest esse nisi sit aliquid, in quo sit illa distantia, & hic nihil est: quia nullum est medium. Potest dici, quod distantia formaliter importat respectum inter extrema, respectus autem est in

uno extremo; & ad aliud sicut ad terminum: hic autem est dore terminus que terminum positivum: igitur non sit medium positivum, & si ex solo primo istorum discreter habendo positiva, posset concedi, quod hic esset distantia positiva, sed si ultra hoc requiratur, quod medium sit positivum, tunc saltem salvatur propositum: quia hic est distantia privativa, & positiva potentialis, sed non actualis.

De tertio patet; quod si hoc corpus non sit hinc loco praesens, non circumferretur illo loco: igitur non habet ubi in hoc loco, si etiam non est hinc loco praesens secundum causam naturae est in alio loco, & secundum naturam non potest simul habere duo ubi: ergo non habet hoc ubi & tamen illo locus manet: quia manet hoc ultimum corporis continentis, & hoc patet in secundo articulo. Contra hoc locus importat rationem continentis: quia superficies aeterna circumscripta ratione continentis non habet rationem loci. Nunc autem consistere, cum dicitur respectum, non videtur manere, nisi sit ad eundem terminum: igitur quando continetur aliud, & aliud, non videtur manere idem locus, sed quando continetur aliud, & aliud, non videtur manere idem locus, sed quando corpus non est praesens hinc loco, non est idem contentum. Respondeo 4. *Phys.* vult Philosophus, quod idem locus maneat succedens sibi invicem corporibus, ex hoc patet, quod non est alius locus, nisi aliud locatum continetur: quando igitur arguitur de relatione continentis ad contentum, concedi potest, quod locus ultra superficiem addit relationem continentis, ut intelligitur per illud, quod dicitur in definitione *ultimum continentis*, hoc est, proximum, & immediatum continentis, & tunc consequenter dicendum est, vel quod variato contento non variatur relatio in alio extremo, & hoc eodem modo, quo respicit illud extremum: quia respicit pro extremo per se contentum in continuo, & non hoc signatur: vel potest dici, quod variato contento, variatur relatio ipsa correspondens, & ita est aliud & aliud continere respectu alterius, & alterius continetur, sed non variatur extremum relatum, quia idem est contentus, & ita idem locus. Exemplum huiusmodi: habent ab eodem, in secundum eam est simile multis, multas habet similitudines, quia similitudo numeratur termino numerato, sed tamen ipsum non est motus similia, sed unum simile: sicut habens multas scientias est unum scitens, quia concretum non numeratur ad solam numerationem formae, sed oportet, quod cum hoc fit numeratio suppositi habeatur forma.

De quarto videtur, quod potest esse ibi triplex intellectus. Primus, quod hoc corpus modo quantitativo sit praesens hinc loco sine alio corpore sic praesente. Alius intellectus, quod simul cum alio praesente sit hoc modo praesens. Tertius intellectus, quod sine modo quantitativo sit hinc loco praesens. De primo planum videtur, quod talis praesentia non potest esse sine ubi, sicut non potest poni sine circumscriptioe passiva corporis a loco: quia circumscriptio illa non videtur aliquid ponere ultra hoc, quod est corpus esse praesens hinc loco modo quantitativo, scilicet tanquam coexistentem, & communicatam. Sed hoc est dubium: quia illa circumscriptio, vel praesentia non videtur dicere aliquid nisi respectum formaliter, & per consequens ipsum ubi nisi

nihil esset formaliter nisi respectus: hoc consequens videtur falsum: quia secundum Philosophum 5. & 7. *Phys.* ad relationem non est per se motus, sed secundum Philosophum 5. *Phys.* motus est per se in genere ubi. Si dicitur, quod ubi per se importat, distinguitur ab aliis generibus, & per illud absolutum, quod importat, distinguitur ab aliis generibus, quae similiter important respectum, sed determinantur per determinata fundamenta. Contra: absolutum, & respectus non faciunt per se novum conceptum sed cuiuscunque generis est conceptus per se unus; ergo, &c. Nec absolutum per se constituit respectum ad tale genus, vel ad talem speciem in tali genere, propter idem medium: quia non facit per se unum conceptum cum illo. Similiter ex eodem medio potest argui ulterius, quia accipitur utrumque istorum conceptum per se, utrique, si est communis, est dicibilis de pluribus in quibus: ergo utrobique ascendendo status est ad unum conceptum communissimum per se dicibilem de pluribus, & tunc in utroque processu stabitur ad conceptum proprii generis in illo processu. Hic dici potest: quod, si secundum communiter dicta, salvanda sit distinctio decem generum: & per consequens sex genera ultima non continentur sub genere Relationis, cum non appareat, quod importent formas absolutas: nec simul important absolutum, & respectum, ut arguitur esse consequens esse dicere, quod sit essentialiter respectus: nec tamen de genere Relationis: igitur oportet distinguere inter respectum, & respectum, etiam distinctione secundum seorsum. Potest autem distinctio respectuum, quos important illa sex genera ab illo respectu, qui proprie dicitur Relatio, quae est quartum genus accipi ex illo dicto communi, quo dicuntur respectus de genere Relationis esse respectus intrinsecus advenientes: respectus autem illorum sex generum extrinsecus advenientes hoc potest intelligi, si nullus respectus sit intrinsecus adveniens absoluto, quod conveniat ei secundum se, tunc ad se; quia tunc non esset respectus: de ratione enim respectus est in se, quod fit motus ad alterum: ille igitur respectus dicitur intrinsecus adveniens, qui necessario consequitur fundamentum, posito termino: quia non potest esse respectus magis intrinsecus absoluto, & per oppositum, ille est extrinsecus adveniens, qui non necessario consequitur fundamentum, etiam posito termino. Si illa sint vera: responderi potest ad illam auctoritatem Philosophi 5. *Phys.* quod negat motum ad relationem proprie dictam, quae pertinet ad quartum genus, non autem ad quemcumque respectum pertinentem: ad aliquid quod lex generum, imo concedit ibi motum esse in ubi, ut videtur non dicitur esse motus ad formam absolutam: quia ubi, ut videtur, non est forma absoluta, sed respectus corporis contenti ad locum continentem. Ratio autem differentiae relationis ab aliis respectibus, in non terminando motum, videtur esse, quia ex quo relatio necessaria consequitur extrema posita, nunquam potest ipsa acquiri per se, sed tantummodo per accidens, alio, scilicet absoluto acquisito in altero relatum, & talis, qui non acquiritur nisi per accidens, scilicet alio acquisito, negat Philosophus in 5. *Phys.* per se terminare motum: respectus autem non necessario consequens extrema, potest habere propriam

priam acquisitionem & namita videtur esse de *ubi*: quia potest Deus conferre idem locale, & eundem locum: & tamen non manebit eadem circumscriptione: quia corpus est absens ab illo loco: & hoc etiam potest natura facere, ponendo aliud corpus præsens illi loco: non igitur ista extrema, *locum*, & *locale*, & necessatio consequitur ipsum *ubi*, & ideo potest esse novum novitate propria: & acquiri corpori, nullo absoluto acquiri, nec corpori, nec ipsi loco. Sed si quaeratur quomodo potest acquiri respectus esse successiva, nisi successio ponatur in aliquo absoluto? Diceretur, quod corpus successively secundum partem aliam, & aliam fit successively eadem parti loci. Similiter corpus secundum eandem partem fit successively præsens alii, & alii parti loci: ita quod tam ex divisibilitate corporis, quam loci, sequitur divisibilitas circumscriptionis corporis a loco, & divisibilitas successiva, quando pars post partem acquiritur. Non est ergo divisibilitas in respectu sine divisibilitate in absoluto, sed est successio in respectu, qui est circumscriptione, sine successione in forma absoluta corporis, vel loci. De secundo intellectu in isto articulo, scilicet an hoc corpus haberet hic *ubi*, si simul cum ipso hic esset aliud corpus modo extremo. Videtur posse dici, quod tunc hoc corpus non haberet hic *ubi*: quia pari ratione aliud corpus haberet hic *ubi*, non possunt autem esse duo *ubi* ejusdem loci, quia unus loci una circumscriptione. Item, corpus locatum tacit latera continentis distare, sed hoc corpus, quod advenit secundo huic loco, non facit latera ejus distare, imo jam per aliud corpus quod prius fuit hic, fuit distantia inter latera: Et continuatur: quia si utrunque faceret latera distare: igitur utrunque esset medium inter ista distantia: sed ubi est aliud, & ista inter medium latera ejusdem loci esset duplex distantia. Potest tamen dici, quod in isto intellectu utrunque corpus haberet *ubi* in hoc loco, quia cum utrunque ponitur hic, sicut contentum coextensum, & commensuratum, vel utrunque erit locatum, quod est propositum, vel neutrum: & tunc est locus iste vacuus, in quo ponitur esse duo corpora modo extensivo, quod nullus diceret. Similiter utroque istorum amoto, altero remanente, illud remanens haberet hic *ubi* sed non alium modum haberet hic ex parte sui ad locum continentem, quam modo habet. Istud patet per oppositum de Angelo: quia si Angelus sit simul cum corpore, non habet proprie *ubi* in isto loco, in quo corpus coexistens habet proprie *ubi*, quia Angelus non est ibi coextensus, & commensuratus illi loco: nec replet illum locum, unde si corpore amoto solus Angelus ibi maneret, locus ille proprie diceretur vacuus. Opposita istorum sunt verba de corpore coexistente alteri corpori. Et si quæras, quomodo potest locus jam plenus iterum repleri? Respondet ad hoc, & ad objectiones pro alia parte. Ad primam secundum istam viam que ponit in eodem supposito, & fundamentum posse esse plures respectus ejusdem rationis ad diversos terminos, concedendum est, quod eadem illi potest competere alia, & alia circumscriptione activa: & potest *ubi* in alio, & alio corpore alia. & alia circumscriptione passi-

va correspondere. Ad aliam: latere latera distare potest intelligi dupliciter: vel effective, & sic agens distendens latus a latere facit ea distare, vel quasi formaliter, & sic medium intercentum dicitur facere distantiam. Et hoc secundo modo concedendum esset, quod utunque corpus hic extensive existens facit latera hujus loci distare, quia utrunque est medium inter extrema. Primo autem modo neutrum corpus facit latera distare, sed ipsum agens, quod primo dividit hoc latus ab illo: & per hoc etiam patet, quomodo utrunque replet: quia non effective, sed formaliter: non enim est majus inconveniens locum plenum repleri de novo aliquo replente formaliter, quam continens unum sibi commensuratum de novo continere aliud simili modo continendi. Ad confirmationem illam diceretur, quod accipiendo distantiam pro illa habitudine, que est in uno distante ad alterum, ut ad terminum, non est illa distantia inter eadem extrema, sive sint plura media, sive unicum: nec illa est verba, hoc modo loquendo de distantia, quod ubi est aliud per se medium, ibi est alia per se distantia, nisi intelligatur aliud per se medium: hoc est, aliud necessario requisitum, tanquam medium distantie: sed in proposito non requiritur illud tanquam aliud. Si autem distantia acciperetur alio modo pro dimensione media inter extrema, que distant: concedendum esset, sic loquendo, utd inter latera continentis duo corpora est duplex distantia. De tertio intellectu in isto articulo, scilicet quod si hoc corpus esset præsens huic loco, sed non modo quantitativo, hoc est, non tanquam coextensum loco, nec commensuratum. Potest dici, quod tunc proprie non haberet *ubi* in hoc loco: quia proprie *ubi* est forma secundum se divisibilis, cum secundum eam per se possit esse motus: & ideo non convenit alicui, nisi divisibili. & per modum divisibilis se habenti, corpus autem, quod non coextenditur loco, sed est totum præsens cuiuslibet parti illius loci, non habet modum divisibilis in comparatione ad locum; nec per consequens habet *ubi* proprie respectu ejus: extendendo tamen *ubi* ad talem præsentiam simplicem, secundum quam Angelus dicitur esse hic, sic concedendum esset, quod corpus præsens, secum dum ipsum intellectum diceretur improprie habere *ubi*, nam vere est hic præsens non circumscriptione. Ad argumentum principale illa major, que accipitur, vera est, non habet veritatem nisi de relatione proprie dicte: respectus autem quem importat *ubi* non est talis. Istud item declaratio patet ex dictis in tractando primum intellectum in quarto articulo principali.

QUÆSTIO XII.

Utrum rei creatæ sit idem respectus ad Deum, ut creatam, & Deum, ut conservantem.

Expeditis his, que quæsitæ erant de Deo, sequuntur aliquæ quæsitæ de creaturis: & primo de omnibus in communi, deinde de quibusdam in speciali. De omnibus in communi sicut unum quæsitum, & est istud: Utrum rei creatæ sit idem respectus ad Deum, ut creatam, & Deum, ut conservantem? Arguitur quod non aliquid potest creati, & non confer-

vari; igitur tantum potest habere respectum ad Deum, ut creatorem, & nunquam habere respectum ad Deum ut conservantem: igitur non est idem respectus. Probatio prima antecedens: res in instanti creationis non conservatur; quia non indiget conservatore, nisi quando potest non esse, & de se tendit ad non esse, sed dum creatur non potest non esse, nec tunc tendit ad non esse, cum tunc accipiat esse: nihil igitur conservatur, nisi quod manet post instanti creationis sue, sed Deus potest aliquid creare, quod non maneat post instanti creationis sue, quia non est contradictio, quod tantummodo habeat esse in uno instanti, & in illo creatur. Contra: eisdem simpliciter ad idem simplex non est nisi idem respectus realis: nunc autem Dei creatis, & conservatis eisdem est voluntas, quia formaliter creat, & servat; & ipsa existentia rei create, & conservata eadem est: igitur respectus est idem rei create, & conservatae ad Deum, ut creatorem, & conservantem.

Hic sunt tria videnda primo de eo, quod principaliter quaeritur, scilicet si idem sit respectus realis in creatura ad Deum, ut creatorem, & conservantem. Secundo de eo, quod tangit primum argumentum, si simul possit dici res creari, & conservari? & ista difficultas magis tangit modum loquendi. Tertio, de quodam annexo, quod tangit idem argumentum, scilicet si possit aliquid creari, quod tamen non conservetur post instanti creationis.

De primo dici potest, quod idem est respectus creaturae ad Deum, ut creatorem, & conservantem: & hoc probatur sic eisdem re, & ratione ad idem re, & ratione non est dependentia essentialis, nisi unica eisdem rationis, existentia autem creaturae permanentis est eadem omnino in creatione, & conservatione: & ex parte termini est omnino idem re, & ratione, scilicet *velle* divinum, & habitudo non solum ad creatorem, sed ad conservantem est habitudo dependentiae essentialis, & eisdem rationis: igitur, &c. Major probatur, si essent plures dependentiae omnino essentialis inter extremis omnino eadem, sicut dependentia creaturae ad Deum, ut ad efficientem, & ut ad finem, tamen istae videntur esse alterius rationis; si enim essent eisdem rationis essent ibi incommpossibiles in eodem, & secundum idem, quia quando aliquid dependet ad aliud aliqua dependentia, si illa sit sufficienter terminata; non dependet ab eo alia dependentia eisdem rationis: quia tunc utraque illarum sine alia terminaretur, & dependeret tali dependentia, & non dependeret, & hoc; dependentia sufficienter terminata. Minor habet tres partes. Prima, scilicet quod idem sit esse rei permanentis in creatione, & conservatione. Probatur, quia in hoc est differentia permanentis a successivo: quia successivum, dum manet, semper habet aliud, & aliud esse, sicut aliam, & aliam partem: sed permanentis habet semper idem esse, nec variatur secundum partem, & partem; quia tunc esset successivum: nec secundum totum, & totum; quia tunc in quolibet alio, & alio instanti haberet totum aliud, & aliud esse: quod est absurdum. Secunda pars minoris, scilicet quod *velle* divinum omnino idem est ratio terminandi habitudinem rei create, & conservatae; probatur; quia *velle* divinum respectu casualis, quaeque semper ma-

manet idem, illud autem est ratio proxima in se in se terminandi quodcumque existens in se. Tertia pars minoris, scilicet quod utraque habitudo est habitudo dependentiae essentialis. De creatione est manifestum: de conservatione probatur: quia ad illud dependet res essentialiter in eodem, quod est ibi ratio habendi esse: talis est conservatio causa conservantis. Juxta illud Aug. 4. super Gen. c. 4. *Creatoris manus potens, & omnipotens, atque omnipotens virtus, causa subsistentis omni creaturae, quae virtus ab eis, quae creata sunt regendi, si aliqua modo cessaret; simul & illorum cessaret species, omniique natura concideret, neque enim sicca, & arida aliam, cum fabricaverit, abscidit, atque alio cessante, atque abscedente, stat opus ejus: ita mundus nec ista oculi luce poterit, si ei Deus regionem subtraxerit.* Hae ibi. Diceretur hic, quod iudicium relationis creaturae ad Deum, ut creatorem, non est absolute existentia rei create, sed ipsa creatio passiva. Consimiliter fundamentum relationis creaturae ad Deum conservantem non est existentia creaturae absolute: sed ipsa conservatio passiva. Hoc probatur per Philosophum 7. *Metaph. c. de ad aliquid*, ubi vult, quod relationes secundi modi fundantur super actionem, & passionem; nunc autem licet absoluta existentia creaturae sit eadem in primo nunc essendi & deinceps: tamen creationem, passionem, & conservationem passionem est eadem, non est manifestius, quam illud, quod quaeritur. Hic dici potest quod Philosophus 7. *Metaph. c.* non intelligit, quod actio, & passio sunt proxima fundamenta relationum secundi modi; quia ratio non manet, fundamentum non manente: manet autem relatio secundi modi, non manente actione, vel passione: sicut aliquis manet pater, non manente generatione. Quod autem dicitur relationem de secundo modo fundari super actionem, & passionem, intelligendum est, non tanquam super fundamentum proprium, vel super rationem proximum fundandi, sed tanquam super dispositivum medium inter fundamentum proprium, & ipsam relationem; ipsa autem potentia activa, & passiva possunt poni fundamentum immediatum relationis ipsius actionis, & passionis; & licet requiratur actio, & passio media, non ut ratio fundandi relationem, sed ut quodam praevidium ad hoc, ut ipsa in fundamento tali fundetur. Specialiter autem in proposito non videtur concedendum, quod aliqua passio sit ratio fundamentalis hujus habitudinis, quam habet creatura ad Deum, ut creatorem, vel conservantem: quia nunquam, proprie est passio, nisi quando est aliquo passum recipiens formam ab agente; quia secundum Philosophum 7. *Metaph. potentia activa est principium transformandi aliud, inquantum aliud;* igitur potentia passiva est principium transformandi ab alio: talis transformatio non invenitur, nisi ubi est passum recipiens eam ab agente; in conservatione, & creatione non est ita, sed totum creatum, & totum conservatum est totaliter a creatore, & conservante, non sic ut aliquid ejus, ut passum recipiat formam ab agente. Hic obicitur per illud Augustini 2. super Genes. ubi vult, quod *res non est factus lucidus a Sole, sed fit lucidus: alioquin recedente Sole, remaneret lucidus; aequae autem videtur quaeque creatura depende-*

re a Deo in esse, sicut nec a Sole in illuminato esse, quod ipse intelligit per lucidum esse a Sole: igitur nulla creatura respectu Dei est facta in esse, sed continue fit in esse: & per consequens respectu Dei est in continuo fieri. Respondet, Philoſophus, in *Phys.* dicit quod aliqua sunt in fieri, quæ non habent completum esse: sicut successiva, & per oppositum aliquid dicitur in facto esse, quando hic habet esse completum, quod non dependet in essendo ab aliquo extrinſeco: creatura autem quod in essendo aque dependet a Deo in esse, quia aque semper ab ipſo per idem velle ipſius habet idem esse: & hoc modo potest dici, quod productio personæ divinæ semper est in fieri, quia nunquam ita persona potest habere esse nisi accipiendo actualiter a productore, & tamen esse personæ est maxime permanens: hoc modo esse creature, licet sit permanens, tamen respectu Dei, a cuius volitione actuali semper aque dependet, semper est quasi in fieri, hoc est, ad id dependens a causa dante esse: & nunquam in facto esse, hoc est, in actu separato, & independente a quocunque alio: non tamen est in fieri novo, & novo, sed per oppositum illi est in facto esse, hoc est, in esse completo accepto sine aliqua novitate addenda.

De secundo articulo dico, quod cum isto respectu creature habentis esse ad Deum, ut a quo habet esse, possunt concurrere diversi respectus. Idem enim esse quandoque immediate succedit non esse oppositum, sicut in instanti, in quo res incipit esse: quandoque autem non immediate succedit ipsi non esse, sed quasi eodem esse ut prius habito, ita intelligendo, quod licet non sit ista prioritas in ipſo esse secundum se, tamen dicitur esse in ipſo per comparationem ad aliud prius secum coexistens. Primes respectus, qui scilicet est ipſius esse ad non esse præcedens, non est realis: quia non est ad terminum positivum. Secundus autem, qui est ipſius esse ad esse idem quali præexistens, vel magis cum alio prius existens, non est realis, pro quanto est ejusdem ad idem. Respectus autem ipſius esse ad causam, a qua est, est realis, igitur neuter istorum dicitur un respectum esse idem illi. Contingit tamen eadem voce multa distincta aliquatiter importari. Sicut ergo potest imponi aliquid ad significandum dependentiam ipſius esse ad causam non præterit, sed ut est cum respectu ad non esse immediate præcedens, & sic significat hæc vox: *creatus*, vel *creatus*, quia tibi non tantum notatur dependentia, rei ad causam in essendo, sed ultra hoc, in accipiendo tunc primo illud esse post non esse. Potest etiam aliqua vox imponi ad significandum illam dependentiam, ut est cum secundo respectu, scilicet ut est ipſius esse ad seipſam quasi præhabitum, & sic imponitur hæc vox, *conſervari*: ubi non tantum notatur dependentia in essendo, sed cum hoc habitudo illius esse quasi ad idem esse ut præhabitum. Pro tanto igitur non est verum dicere de creatura, quod creatur proprie, nisi in primo instanti, quia non nisi in illo habet immediatum ordinem ad non esse præcedens: nec est verum dicere, quod conservetur, nisi post-primum instanti: quia non nisi tunc habet immediatum ordinem ad seipſam, quasi præhabitum. Propter igitur istos distinctos respectus

ratio

rationis importatos per creati, & conservari, non prædicatur unum de re, quando aliud prædicatur: & conservari respectu tamen ille, qui est ad causam, semper manet idem: & si iste præcisè significaverit duabus vocibus, utraque simul vere prædicatur de eodem: sicut hoc quod est esse ab alio dante esse: & hoc quod est accipere esse ab alio, præcisè significant illam habitudinem, non intelligendo ibi dare, vel accipere novitatem: nec illam important, quia verum est dicere, quod Filius accipit deitatem a Patre, & Pater dat ei, & communiter deitatem: & ista duo semper simul prædicantur de eodem. Nec curio disputare de significatione hujus vocis creati, an per se significet respectum ad creatorem, & connotet respectum ad non esse præcedens, an e converso, illud per se significet, & illum connotet ad causam: an utrunque significet: & tunc non signiſicet præcisè conceptum per se unum, sed duos respectus, & unus est realis, & alius rationis: qui non incidunt conceptum per se unum, quia quodcumque istorum trium datur: hoc saltem salvatur, quod uterque respectus aliquatiter importatur: præcisè tamen propter illum, qui est rationis, negatur idem simul creati, & conservari.

De tertio principali dico quod non est contradictio aliquid ens tantummodo in uno instanti habere esse: ipsium enim instans rapim transit ita quod non est nisi, ut ita loquar, instantaneus; vel si dicas instans secundum substantiam semper manere idem, si illud dicatur esse substantia mobilis, cum illa substantia non sit per se terminus alicujus continui de genere Quantitatis; sequitur, quod illud, quod vocas instans secundum substantiam, non est terminus continuus per se partes temporis. Saltem instans secundum esse non manet, sed rapim transit, & ita oportet dicere de mutatione, & per consequens de instanti, quod est per se mensura mutationis; non autem videtur major contradictio de re permanente, quod non nisi in uno instanti habeat esse, quam de ipſo instanti, vel mutatione: quia est res permanens possit habere idem esse non præcisè per instans, sed permanere: & instans, vel mutatio non possit tamen permanens totum esse suum habet in instanti uno: quia in hoc distinguitur contra successivum: non est ergo contradictio, si illud esse ultra hoc instans non habeat. Contra hoc videtur Aristoteles in *Physic.* ubi ait *Oppositurum*, inquit, *generatio*, & *corruptio*, quæ res si impossibile est simul invari: secundum oppositum, non erit continuua mutatio, sed erit medium ipsorum tempus. Et in fine cap. *Penultimus* inconveniens videtur si factum nec esse est max corruptio, & nulla tempore permanere. Præterea Interius in eadem d. vult, quod non est accipere ultimam in esse ipsius corruptendi, sed primum in esse generandi, & cum hoc etiam primum in non esse corruptendi; signum, inquit, utriusque commune est, & primo, & posterioris, hujus autem finis, illius autem principium, res autem semper posteriora passionis est & idem paulo post, ipſius temporis in quo fitur, factum est in ultimo signo.

Præterea. Si res creata tantummodo habeat esse in instanti: tunc in illo verum est dicere, res illa incipit esse quia tunc primo est, & simul

verum est dicere: res ista desinit esse, quia tunc ultimo est, nunc autem repugnantia videtur esse, quod simul res incipiat esse, & desinat esse.

Ad primum, intentio Philosophi est ibi, quod solum motus localis potest esse continuus, & perpetuus, & nullus alius motus, nec etiam mutatio; & hoc probat, quia omnes alii motus, & mutationes sunt ex oppositis in apponita, ut generationis, inquit, & corruptionis esse, & non esse terminali sunt, alterationis autem contrariae passiones, &c. Si igitur aliquis horum motuum, vel mutationum potest esse perpetuus, & continuus non esset ab eodem termino a quo ad eundem terminum ad quem: quia in motu sic simpliciter uno vera est ita propositio 6. Physic. mutatio autem neque una insinita: ellet ergo illa continua perpetuo modo per continuam reflexionem a termino in terminum; puta si motu huius moveretur a calido in frigidum, cessaret alteratio, quantum est in istis terminis, nisi statim esset reflexio a tepido in calidum; sed in tali reflexione motus prior, & posterior, cum sint oppositi, non possunt continuari, nec facere unum motum continuum; cuius probatio est, quia tunc mobile simul moveretur motibus, vel mutationibus oppositis. Hæc consequentia probatur, quia in motu continuo verum est dicere a principio motus, quod mobile moveretur ad ultimum terminum, sicut si ultimus terminus motus continui est calor, verum est dicere de mobili in principio motus, quod calefit: si igitur calefactio posset continuari refrigerationi, a principio huius totalis motus continuus esset verum dicere, quod mobile calefit, & refrigerat. Et propter consimilem rationem probat ibi, quod non potest continuari corruptio generationi, ut sit una mutatio: quia tunc a principio mutaretur corruptio mutationibus: quia corruptio, & generatio: nam in quacunque una mutatione, five continua, verum est dicere, quod a principio mutatur ad ultimum terminum: ille autem est terminus generationis: igitur a principio mutatur generatione generationis, & tamenque per postquam mutatur mutatione corruptionis: quia illa ponitur precedere, ut continuanda generatio, istud autem nihil est contra hoc, quod dictum est, tem in unico solo instanti, scilicet creationis habere esse, quia non concedo, quod illi creationi possit continuari annihilatio, ut sit una mutatio: quia tunc secundum argumentum Philosophi, quando creatur, verum est dicere, quod annihilatur: sed tanquammodo concedo, quod creationem consequitur annihilatio. Et si arguitur, quod tam annihilatio, quam creatio est in instanti: quia utraque est a virtute instanti, que non potest agere in teapozet: ut videtur Philosopho probare 8. Phys. igitur in proposito, vel erunt in eodem instanti, quod est inconveniens Philosopho, scilicet idem sic mutari oppositis mutationibus, vel erunt in diversis instantibus, & tunc illa instantia erunt immediata, quod etiam est inconveniens apud Philosophum. Ad hoc dico, quod ratio Philosophi, que ratio est, scilicet quod idem non potest simul mutari mutationibus oppositis, probat corruptionem non posse continuari generationi: sed cum hoc est alia conclusio vera, scilicet quod generationem non potest immo stare sequi corruptio, sed illius est alia ratio: hæc, scilicet quod utraque est in instanti, & non simul in eodem, ut patet, erunt igitur in aliis, & alio instanti: sed non sunt duo instantia sibi immediata.

Hæc

Hæc probato, que est secundum intentionem Philosophi, licet non ibi ponat eam, non est contra propositum nostrum: quia illa res creata, que non manet nisi per instantem creationis, annihilatio eius non est in instanti, sed in tempore habito instanti creationis: siquidem post instantem non est aliquid in tempore indivisibiliter immediatum, sed divisibiliter tali, scilicet immediate, quia continuum terminatum est immediatum suo termino: & hoc modo motus est immediatus ultimo quietis, quia post illud statim est motus, sicut divisibile potest indivisibile, quod est ejus principium.

Cum igitur arguitur, quod annihilatio est in instanti: negandum est de annihilatione in casu, in quo loquimur, & hoc semper referendo intentionem ad instantem temporis, five in illo dicatur proprie esse creatio, & annihilatio, five magis cum illo. Et cum proceditur, quia virtus instanti non agit in tempore. Illam propositionem Philosophus non concederet, nisi de virtute instanti, naturali non esset: agere, quia de illa non est inconveniens illud, ad quod ipse d. dicit, scilicet quod virtus finita, & instanti agunt in aequali mensura. Theologi autem non concedunt Deum agere naturali necessitate circa creaturam, sed nunquid respondit Deum agere naturali necessitate, non potest concedi aliquid posse manere tantum per instantem, cum mutatio sit tantum maneat, etiam secundum Philosophum. Quere responsum.

Ad istud consequenter respondet ad casum, quod si Deus produceret aliquid: aut produceret illud sine causis secundis, quod Philosophi non admittent, & tunc possibile esset illud tantum durare per instantem, sicut & Dei actio tantum per instantem duraret. Si autem produceret mediis causis secundis, sic non videtur concedendum, quod illud posset tantum per instantem durare, loquendo de re permanente: scilicet est de indivisibilibus, ut de mutatione, & instantibus etiam secundum Philosophum, que tantum per instantem durant. Sed probabilis est simpliciter in tali casu tenere negativam, loquendo de permanentibus: quare 8. dist. 1. q. ultima ad finem.

Ad aliam auctoritatem Philosophi: illa requirit alium intellectum, etiam ab utroque predictorum: quia, scilicet natura nihil producit, ut statim corrumpatur: nec quod necesse est mox corrupti, licet ipse dicat: quia natura producit se insitit ad conservationem producti, quod possit per tempus aliquod manere: ita quod corruptiva, vel non tantum approximata, vel non vincunt virtutem generatricem, & conservatricem generatam: quia tunc generans impeditur generare: nec ex illo potest haberi aliqua impossibilitas respectu potentie divine: sed tantum impossibilitas secundum causas naturales inter se comparatas. Ad aliud dico, quod in generatione, & corruptione naturali corruptum non habet ultimum sui esse: quia tunc habet qualitates convenientes, saltem in tali gradu, in quo possunt stare cum forma illius: & sic non subito abjicerentur: nec igitur corruptendum subito corrumpetur: & sicut corruptum non habet ultimum sui in esse, sic habet primum in non esse: quia cum esse generis concurrat non esse corrupti: generum autem in instanti generationis habet esse: quia tunc forma ejus est in materia, & habet

habet tunc primum esse: quia tunc forma immediate successit privationi, & licet genitum habeat primum in esse: sic corruptum habeat primum in non esse: sed si aliqui virtute conservaretur aliquid ens in esse, in aliquo instanti ultimo, ibi tunc non esset dare primum non esse: ut ellet de illa creatura permanente, que non habet esse nisi per instans. Universaliter autem dico, quod in succedentibus sibi invicem, sive sint opposita privative, sive contradictorie, sive quasi contrarie: quia ambo sunt positiva: namque est dare ultimum precedentis, & cum hoc primum consequens: quia tunc opposita elient in eodem instanti, vel duo instantia immediata: semper tamen alterum est dare, scilicet vel ultimum prioris, vel primum posterioris: quia divisibile non est immediatum nisi indivisibile: & succedencia sibi invicem, sunt opposita immediata. Cum igitur illa, que accipiunt non esse post esse, quaedam sunt rapim transeuntia, quaedam permanentia naturaliter genita, vel corrupta: quaedam autem possunt esse entia permanentia virtute divina producta, vel corrupta. In primis, scilicet rapim transeuntibus est dare tam ultimum, quam primum in esse: quia illud instans, in quo solo habent esse, & ideo nec est dare primum, nec ultimum in non esse: quia tam in toto tempore terminato ad hoc instans, quam in toto tempore sequente hoc instans, habent non esse. In secundis autem est dare primum in esse, sed non ultimum: & similiter in non esse est dare primum, & non ultimum: sicut et positum est prius pro intentione Philosophi. In aliis autem, que per virtutem divinam producuntur, vel destruantur potest esse uterque horum modorum: & etiam tertio modo, scilicet quod sit ibi dare ultimum in esse, & non primum in non esse: quia illius virtus potest in quocumque modum successioneis unius ad alterum; qui non includit contradictionem. Ad aliud dico, quod incipit dupliciter exponitur: uno modo cum positione presentis, & negatione preteriti: sic scilicet est, & non prius fuit: alio modo per negationem presentis, & positionem futuri, sic, non est, & erit. Similiter definit dupliciter exponitur. Dico igitur, quod secundum unum modum exponendi verum est, quod simul aliquid incipit, & definit: quia rapim transiens incipit. Hoc est, est, & non fuit: & definit esse: hoc est, est, & non erit: ubi utrobique affirmatur esse, & negationes illas hinc, & inde, scilicet non fuisse, & non fore non sunt opposita, preterite autem repugnantiam important incipere, & definire secundum istos intellectus, in quibus est aliquid idem affirmatum, & negatum: vel opposita aliqua includuntur.

Ad primum argumentum principale patet ex secundo articulo principali: quo modo primum antecedens est verum, scilicet quod aliquid potest creati, & nunquam conservari. Hoc enim tantummodo ex ratione alterius, & alterius respectus importari in hoc, quod est creati, & conservari, scilicet respectus ad oppositum, scilicet ad non esse precedentis, quantum ad creationem, & ad ipsa non esse, ut prehabitur, quantum ad conservationem: qui duo respectus sunt tantum respectus rationis. Primum est respectus negativus: quia ad non esse, & nullus talis est realis. Secundus est eisdem ad idem prehabitur: sicut primum ad idem esse non

non habitum, non est autem verum ratione respectus ad causam. Et cum intert: igitur potest habere respectum ad Deum creatorem, & tamen nunquam habere respectum ad Deum conservantem concedi potest, si uniformiter accipiat: hoc est, quod Deus nunquam dicitur conservare illud, quantum ad totum, quod importatur per conservare: si autem intelligatur, quod nunquam habebit ad Deum respectum illum, quem importat hoc, quod est conservari a Deo, qui est respectus dependentie ad causam in essendo, neganda est consequentia: quia cum nunquam habeat respectum dependentie cum illo alio, qui est quasi successioneis ad seipsum: tamen illum, qui est dependentie necessario habebit: & tunc in ultimo consequenti non potest plus concludi, nisi quod totum quod importatur per illam terminum, creati, non est idem totum, quod importatur per conservari, scilicet duplex respectus hic, duplici respectu ibi, quod verum est: quia licet ille, qui communiter utrobique importatur, sit omnino idem: tamen aliter, qui importatur per hoc, quod est creati, & alius est ab illo altero, qui importatur per hoc, quod est conservari.

QUAESTIO XIII.

Utrum actus cognoscendi, & appetendi sint essentialiter absoluti, vel essentialiter relativi?

DE creaturis in speciali tantummodo querebatur de eterna vivente: & hac vita sensitiva, & intellectiva: & erat quaestio communis omni viventi hac vita, vel illa, & erat ista: Utrum actus cognoscendi, & appetendi sint essentialiter absoluti, vel essentialiter relativi? Arguitur quod relativi: quia talis actus non potest intelligi, nisi cointelligendo terminum: abolum autem potest intelligi, non cointelligendo aliquid in ratione termini: igitur, &c. Prima probatur: quia non potest intelligi quod fit vivo, nisi fit aliquid visibilis, vel obiecti. Minor de se est manifesta. Contra, talis actus est qualitas: omnis autem qualitas est forma simpliciter absoluta quia genera sunt impermixta: ergo, &c.

Quaestio illa non querit de actu terminato ad cognitionem tanquam ad terminum, quo scilicet actu producit, vel educitur, vel inducitur ipsa cognitio: sed querit de actu cognoscendi: qui, scilicet est ipsa cognitio actualis, ita quod ille actus, si dicitur actio, non intelligitur, quod sit de Genere Actionis: quia ipsa est semper ad terminum aliquem accipientem aliquo modo esse per ipsam actionem: sed intelligitur, quod sit actio, hoc est, operatio, quia agens tanquam actu ultimo perficitur. Et breviter ad causam loquendum in tota ista quaestione, intelligitur hoc nomen actio pro actione de Genere Actionis: que scilicet est actio productiva: vel saltem aliquo modo faciens ad esse termini per ipsam ponendi: & hoc non operatio, intelligitur pro actu intrinseco, quo ipsum operans perficitur ultimato. Item, licet quaestio generaliter possit intelligi de respectu ad obiectum, vel subiectum: tamen argumenta videntur restringere eam ad primum intellectum. Est igitur intellectus quaestiois primo tractandus iste: An actualis cognitio sit essentialiter relativa ad obiectum cognitum, & similiter de actuali appetere.